

รัฐสภาสาร

เรื่องในเล่ม

- อาเศียรวาท 12 สิงหาคมหาราชินี 1
- บทบาทองค์กรกลางในการดูแลการเลือกตั้ง :
ความสำเร็จหรือล้มเหลว 2
อุมาสิวี สอาดเยี่ยม
- ภาคผนวก : แนะนำองค์กรกลางการเลือกตั้ง 51
ฝ่ายผลิตเอกสารรัฐสภา

รัฐสภา

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตย และเพื่อเสนอ
ข่าวสารวิชาการ ในวงงานรัฐสภา และอื่น ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

การส่งเรื่องลงรัฐสภา

ส่งที่บรรณาธิการหนังสือรัฐสภา ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา โทร. 2826181-99 ต่อ 238

สำนักงานหนังสือพิมพ์รัฐสภา

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา ถนนอุทองใน คลุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 2826181-99 ต่อ 231 , 229

บอกรับเป็นสมาชิก

ส่งเงินล่วงหน้าในนามผู้จัดการไปยัง สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
โดยส่งเช็คไปรษณีย์หรือธนาณัติ ส่งจ่าย ณ ที่ทำการไปรษณีย์คลุสิต
กรุงเทพฯ 10300 กำหนดออกเดือนละหนึ่งฉบับ อัตราค่าบำรุง ปีละ
หนึ่งร้อยแปดสิบบาท

LI RT

รัฐสภาสาร

ปีที่ 40 ฉบับที่ 8 เดือน สิงหาคม 2535

ISSN 0125 - 0957

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

บทบรรณาธิการ

ในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ในหลายประเทศ
มีองค์กรที่ทำหน้าที่สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง บางแห่งเป็นองค์กรของทางราชการ บางแห่ง
เป็นองค์กรเอกชน แต่องค์กรกลางของไทยหรือที่มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “คณะกรรมการ
ติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” มีลักษณะเป็นองค์กรของ
ประชาชนที่ได้รับการสนับสนุนจากราชการมีการทำงานอย่างอิสระ โดยแยกชัดเจนจากหน่วยงาน
ราชการและพรรคการเมือง เพื่อให้เกิดดุลยภาพในกระบวนการเลือกตั้ง

แนวความคิดในการตั้งองค์กรกลางของไทยไม่ใช่เรื่องใหม่ ได้เคยมีนักศึกษา
เข้าร่วมสังเกตการณ์การเลือกตั้งมาแล้วในรูปของกลุ่มอาสาประชาชาติ โดยได้รับการสนับสนุน
จากพรรคการเมืองด้วยดีตลอดมา ต่อมาในปี 2535 ได้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้น เมื่อวันที่
22 มีนาคม จึงมีการแต่งตั้งองค์กรกลางขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งนอกจากจะมีการทำงานของ
คณะกรรมการกลางแล้ว ยังมีการแต่งตั้งอาสาสมัครขึ้น เพื่อไปปฏิบัติงานตามหน่วยเลือกตั้ง
ต่าง ๆ ด้วย

รัฐสภาสารจึงนำบทความเรื่องบทบาทองค์กรกลางในการดูแลการเลือกตั้ง : ความ
ก้าวหน้าหรือล้มเหลว ให้ท่านผู้สนใจได้ศึกษาถึงความเป็นมาตลอดจนผลที่ได้รับ เพื่อเป็นแนวทาง
ในการปฏิบัติต่อไป

บรรณาธิการ

Legislative Institutional Repository of Thailand

เจ้าหญิงวชิราลงกรณ

12 สิงหาคม พ.ศ. 2491

ภาพโปรดเกล้าฯ พระราชทาน

Legislative Institutional Repository of Thailand

LIRIT

อาณาจักรอาเคียรอาท

12 สัจธรรมหาราจีน

ภาพยนต์ 16

ห้ารอบพระชนมพรรษา	เราชาอรัลลภา
ถวายพระพรพรพรพร	
แต่องค์สมเด็จพระราชินี	พระแม่ทรงศรี
สรันเกล้าชาวไทย	
พระเกียรติเกริกขจรไป	ทุกแดนแดนไกล
ทั่วโลกต่างซึ้งสดุดี	
เฉลิมฉลองพระชนม์	คู่องค์ภูมิ
ทรงเปี่ยมเมตตาการุณย์	
พระราชทานเงินทอง	ข้าบซึ่งพระคุณ
อนุรักษศิลปชาติไทย	
ปวารณาโครงการหนึ่งใน	ลาภน้ำพระทัย
ทรงช่วยเหลือแนะแนวทาง	
เสด็จแดนใดมิได้ว่าง	เป็นแสงสว่าง
ผู้ปวยสารทิศถิ่นดอน	
พระคุณสุดกล้าสุดนท	ขอน้อมถวายพร
ด้วยภักดีเบื้องบาทบงสุ	
ขอตั้งสัตย์ศรัทธาถาวร	บวงเทพทุกองค์
ทรงคุ้มครองป้องกันภัย	
ถวายอุตรพิชพรชัย	น้อมนบด้วยใจ
แต่พระองค์ทรงพระเจริญ	

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้าคณะผู้จัดทำหนังสืออรัลลภาสาร

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

บทบาทองค์กรกลางในการดูแล การเลือกตั้ง : ความสำเร็จหรือล้มเหลว

อุมาสีร์ สอาดเอี่ยม

ประเทศไทยได้มีการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 16 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ซึ่งในการเลือกตั้งครั้งนั้น ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเรียกกันสั้น ๆ ว่า “องค์กรกลาง” เป็นครั้งแรก การทำงานขององค์กรกลางในครั้งนั้น นอกจากการทำงานของคณะกรรมการกลางแล้ว ยังมีการแต่งตั้งอาสาสมัครไปทำงานตามหน่วยเลือกตั้งต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้งจนกระทั่งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 22 มีนาคม 2535 องค์กรกลางชุดเดิมจึงหมดหน้าที่และรายงานผลการปฏิบัติงานต่อนายกรัฐมนตรี

แต่ภายหลังจากการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ไม่ถึง 2 เดือน ได้เกิดวิกฤติการณ์ทางการเมืองระหว่างวันที่ 17-20 พฤษภาคม 2535 จนกระทั่งพลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ต้องแสดงความรับผิดชอบทางการเมือง ด้วยการลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2535 และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2535

ต่อมาเมื่อ นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งได้ 20 วัน ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2535 เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2535 ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 สิ้นสุดลง และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 13 กันยายน 2535

เมื่อจะมีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นอีกครั้งหนึ่ง คณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ “องค์กรกลาง” จึงเกิดขึ้นอีกเช่นกัน ซึ่งจากผลการทำงานของ “องค์กรกลาง” ในการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว มีการกล่าวว่า องค์กรกลางทำงานไม่ประสบความสำเร็จเป็นเพียงสื่อกระดาษเท่านั้น

ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าจับตามองว่าในการเลือกตั้งครั้งใหม่นี้บทบาทขององค์กรกลางในการดูแลการเลือกตั้งจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวอย่างไร

การเกิดขึ้นขององค์กรกลาง

แนวคิดเรื่องการกำหนดให้มีองค์กรกลางดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้มีกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ก่อนจะมาเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ฉบับปัจจุบัน แต่ได้ถูกตัดไปในที่สุด แม้กระทั่งแนวคิดเรื่องการกำหนดให้มีองค์กรกลางในกฎหมายเลือกตั้งก็ไม่อาจเป็นไปได้ เนื่องจากมีข้อโต้แย้งหลายประการดังรายละเอียดแต่ละเรื่องดังนี้

1. การที่ไม่กำหนดเรื่องการดูแลการเลือกตั้งในรัฐธรรมนูญ

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ก่อนจะมาเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 โดยในขั้นคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการดูแลการเลือกตั้งไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว คณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญได้ตัดออก ดังนั้น เรื่องการดูแลการเลือกตั้ง จึงไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534

แต่เพื่อให้เห็นข้อความการบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ จึงขอกล่าวถึง ข้อความที่บัญญัติไว้ดังรายละเอียดต่อไปนี้¹

1. คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่กำกับและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งตามมาตรา 115 (มาตรา 88 (5))

2. ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญกำกับและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริต ในกรณีนี้ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการผู้บริหารท้องถิ่น ดำเนินการ หรือสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงหรือหลักฐานการทุจริต เพื่อประกอบการวินิจฉัยตามมาตรา 101 (3) รวมทั้งเสนอแนะวิธีการ หรือมาตรการที่จะป้องกันการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตได้ตามที่เห็นสมควร (มาตรา 115)

3. คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหา

¹ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ในขั้นยกร่างโดยคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริง เมื่อมีกรณีปรากฏหลักฐานน่าเชื่อได้ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดก่อนได้รับเลือกตั้งได้ใช้อามิสสินจ้าง ไม่ว่าจะโดยวิธีใด เพื่อให้ตนได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลใด ๆ ใช้อามิสสินจ้าง ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 101 (31))

ดังนั้น การบัญญัติเรื่องให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องการกำกับและสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง จึงไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 เนื่องจากคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญได้ตัด “หมวด 6 คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ” ออกทั้งหมวดและตัดมาตราอื่น ๆ ที่บัญญัติเรื่องคณะกรรมการรัฐธรรมนูญออกในการพิจารณาวันที่ 2 ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

2. การที่ไม่กำหนดให้มีองค์กรกลางในกฎหมายเลือกตั้ง

เนื่องจากในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี มีความเห็นเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นควรให้กำหนดเรื่ององค์กรกลางลงในกฎหมาย ซึ่งเป็นเสียงส่วนน้อย เสียงข้างมากนำโดยกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีพลเอก อิศระพงศ์ หนูหนักดี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเห็นว่า ไม่ควรกำหนด เพราะหากนายกรัฐมนตรีมาจากพรรคการเมืองอาจมีการตั้งคณะกรรมการที่ไม่เป็นกลางขึ้น จึงควรกำหนดเป็นมติคณะรัฐมนตรีใช้ในการเลือกตั้งครั้งนี้เท่านั้น นอกจากนี้การมีคนนอกเข้าร่วม หากอยู่ในกฎหมายจะมีอำนาจเหนือกว่าเจ้าหน้าที่ อาจเกิดความวุ่นวายได้และไม่มีหลักประกันว่าคนนอกจะไม่ฝักใฝ่พรรคการเมืองข้าราชการที่วางตัวไม่เป็นกลางมีโทษตามกฎหมาย แต่คนนอกซึ่งเป็นอาสาสมัครไม่มีบทลงโทษ ความเห็นของกระทรวงมหาดไทยจึงเป็นฝ่ายชนะในที่สุด

การแต่งตั้งองค์กรกลางในรูปคณะกรรมการ

ตามที่เคยปฏิบัติกันตลอดมา ถือว่าการจัดการและดำเนินการเลือกตั้งนั้นเป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง

ดังนั้น เมื่อร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญเป็นผู้ควบคุมดูแลการเลือกตั้ง แต่ขณะเดียวกันก็ได้กำหนดให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่มากมายหลายประการ จนเรียกว่ามีอำนาจล้นฟ้า จึงทำให้โครงสร้างและรูปแบบของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญสับสน จนเกิดความหวาดระแวงกันขึ้น

ในที่สุดบทบัญญัติเรื่องกรรมการรัฐธรรมนูญจึงถูกตัดออกไป โดยคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวาระที่สอง

เมื่อมีการร่างกฎหมายเลือกตั้ง ก็มีการดำริกันว่าจะมีการบรรจุเรื่ององค์กรกลาง ควบคุมการเลือกตั้งไว้ในกฎหมายเลือกตั้ง แต่แล้วรัฐบาลก็ตัดสินใจไม่รับความเห็นที่จะรวมเรื่อง องค์กรกลางไว้ในกฎหมายเลือกตั้ง

เมื่อการแต่งตั้งองค์กรกลางไม่อาจบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเลือกตั้ง จึงได้มีคำสั่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

องค์กรกลางดูแลการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535

นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 3/2535 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2535 โดยมีข้อความดังต่อไปนี้

“เพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นตามมาตรา 218 ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นไปโดยเรียบร้อย สุจริต ยุติธรรมและถูกต้องตาม บทบัญญัติของกฎหมายยิ่งขึ้นนายกรัฐมนตรีโดยมติคณะรัฐมนตรี อาศัยอำนาจตามมาตรา 11(6) และ (9) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้มีคณะกรรมการติดตามสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย

(1) นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานกรรมการ
(2) พลเอก สายหยุด เกิดผล	รองประธานกรรมการ
(3) คุณหญิง อัมพร มีสุข	รองประธานกรรมการ
(4) อธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่นหรือผู้แทน	กรรมการ
(5) อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่หรือผู้แทน	กรรมการ
(6) อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวรหรือผู้แทน	กรรมการ
(7) อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพาหรือผู้แทน	กรรมการ
(8) อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์หรือผู้แทน	กรรมการ
(9) อธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชหรือผู้แทน	กรรมการ

(10) นายจรูญ คุณมี รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคามหรือผู้แทน	กรรมการ
(11) นายจิระ หงส์ลดารมภ์	กรรมการ
(12) นายชัยสิริ สมุทวนิช	กรรมการ
(13) นายไชยันต์ รัชชกุล	กรรมการ
(14) นายนรนิติ เศรษฐบุตร	กรรมการ
(15) นายบุญเทียน คำชู	กรรมการ
(16) นางประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ	กรรมการ
(17) นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม	กรรมการ
(18) นายวิชัย ไชกวินวัฒน	กรรมการ
(19) นางวิมลศิริ ชำนาญเวช	กรรมการ
(20) นายอำนาจ สอนอิมศาสตร์	กรรมการ
(21) นางสาวศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์	กรรมการ
(22) นายสกุล สื่อทรงธรรม	กรรมการ
(23) นายสมยศ เชื้อไทย	กรรมการ
(24) นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์	กรรมการ
(25) นายสมเจตน์ วัฒนาร	กรรมการ
(26) นายลัก กอแสงเรือง	กรรมการ
(27) นายสุขุม นวลสกุล	กรรมการ
(28) นายสุจิต บุญบงการ	กรรมการ
(29) นายสุริชัย หวันแก้ว	กรรมการ
(30) ผู้แทนสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย	กรรมการ
(31) นายโคทม อาริยา	กรรมการและเลขานุการ
(32) นางมาลี พฤษภวงศาวัลี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(33) นางสาวลัดดาวัลย์ ดันติวิทยาพิทักษ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ 2 ให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ติดตามและสอดส่องดูแลกระบวนการของการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งจะมีขึ้นในวันที่ 22 มีนาคม 2535 ให้เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรมและเป็นไปโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมายโดยร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

LI RT

(2) รับคำแจ้งเหตุของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือประชาชนทั่วไป ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือบุคคลใด ๆ กระทำการอันเป็นการขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและดำเนินการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น

(3) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งและสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง

(4) เสนอรายชื่อผู้สังเกตการณ์เลือกตั้ง เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งให้เข้าสังเกตการณ์ในหน่วยเลือกตั้ง เพื่อสอดส่องดูแลการใช้สิทธิเลือกตั้งและกระบวนการทำงาน

(5) ศึกษากระบวนการเลือกตั้งและเสนอแนะมาตรการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขหรือปรับปรุงวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรมโดยเฉพาะสำหรับการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในวันที่ 22 มีนาคม 2535

(6) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือบุคคล เพื่อช่วยดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามอำนาจหน้าที่

(7) จัดสรรงบประมาณ และอนุมัติระเบียบการเงินและระเบียบการปฏิบัติงานต่าง ๆ

(8) ทำรายงานผลการศึกษาและสรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขสำหรับการเลือกตั้งในคราวต่อ ๆ ไปต่อนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเผยแพร่รายงานนั้นให้ประชาชนทราบ ทั้งนี้ ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้ง

ข้อ 3 ในการดำเนินการตามข้อ 2 (1) (2) (3) (4) และ (5) คณะกรรมการจะดำเนินการเองหรือมอบให้คณะกรรมการดำเนินงาน คณะอนุกรรมการ คณะทำงานหรือบุคคลใด ตามข้อ 2 (6) ดำเนินการแทนภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการได้

ข้อ 4 บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามข้อ 2 (6) ต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือ ผักไผ่พรรคการเมือง หรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ในการดำเนินการเลือกตั้งโดยตรงอยู่แล้ว

ข้อ 5 ในการดำเนินการตามข้อ 2 (1) (2) และ (4) ถ้าคณะกรรมการเห็นว่ามีการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมการแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานคร สำหรับกรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณี ที่ปรากฏมูลความผิดได้ทราบและรายงานให้นายกรัฐมนตรีทราบ ถ้ากรณีเป็นการกระทำของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานคร ให้รายงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและนายกรัฐมนตรี

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ดำเนินการตามมาตรา 15 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 หรือในกรณีมีมูลความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือบุคคลใดให้ดำเนินการ ให้มีการกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนและแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบ ทั้งนี้ภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการ ในกรณีที่ถูกล่ามทาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานคร ถ้ารัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยเห็นว่ากรณีมีมูล ก็ให้ดำเนินการให้มีการย้ายออกจากพื้นที่ และให้มีการ สอบสวนทางวินัยและ/หรือกล่าวโทษทางอาญา

ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานครผู้ใด ไม่ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนด ตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการรายงานให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ทราบ เพื่อดำเนินการทางวินัยหรือทางการปกครองกับผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดกรุงเทพมหานครผู้นั้น และดำเนินการให้มีการกล่าวโทษหรือดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ถูกล่ามทาตาม วรรคสองต่อไป

ผู้บังคับบัญชา ผู้ควบคุมหรือผู้กำกับดูแลของบุคคลที่ถูกดำเนินการตามวรรคสอง ต้องดำเนินการทางวินัยหรือทางปกครองกับบุคคลนั้น และรายงานผลการดำเนินการให้ ผู้ว่าราชการจังหวัด คณะกรรมการ และนายกรัฐมนตรีทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับ แจ้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานคร

ข้อ 6 ในกรณีที่คณะกรรมการพบว่ามีการทำผิดกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร และไม่อาจดำเนินการตามข้อ 5 ได้แล้วเสร็จทันก่อนวันเลือกตั้ง ให้ คณะกรรมการรวบรวมพยานหลักฐาน (หากมี) พร้อมทั้งสรุปข้อเท็จจริงเบื้องต้นเท่าที่จะทำได้ และส่งมอบสำนวนให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานคร ที่มูลกรณีเกิดขึ้น และให้ ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานครดำเนินการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นโดยเร็ว และถ้า กรณีมีมูลให้ดำเนินการให้มีการกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนโดยเร็ว ในกรณีที่มีพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งดำเนินการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งไม่ว่าก่อนหรือหลังวันเลือกตั้ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานครแจ้งข้อเท็จจริงตามที่สอบสวนได้ให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ฟ้องคดีนั้นทราบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินคดี

ข้อ 7 ให้อธิบดีกรมตำรวจสั่งการให้พนักงานสอบสวน ซึ่งได้รับแจ้งการกล่าวโทษ ดำเนินการสอบสวนและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ภายในเวลาที่กำหนดไว้ใน

กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พนักงานสอบสวนผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว ให้อธิบดีกรมตำรวจสั่งให้มีการลงโทษทางวินัยโดยเร็วและเคร่งครัด และเพื่อประโยชน์ในการเร่งรัดการดำเนินการดังกล่าว ให้อธิบดีกรมตำรวจแต่งตั้งคณะพนักงานสอบสวนเฉพาะกิจ เพื่อส่งไปช่วยพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ตามควรแก่กรณี

ข้อ 8 ให้ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์การของรัฐหรือของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความร่วมมือต่อคณะกรรมการซึ่งปฏิบัติงานตามคำสั่งนี้ และชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารหลักฐานตามที่คณะกรรมการขอ เว้นแต่เป็นข้อเท็จจริงหรือเอกสารหลักฐานที่รัฐมนตรีเจ้าสังกัดเห็นว่า เป็นความลับ หรือไม่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ 9 ภายใต้ระเบียบการเงินที่คณะกรรมการกำหนดตามข้อ 2 (7) ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงานและบุคคล ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ช่วยดำเนินการตามข้อ 2 (6) ได้รับค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าพาหนะเดินทาง โดยอนุโลมตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ โดยให้ถือว่ากรรมการ มีฐานะเทียบเท่าอธิบดี อนุกรรมการ และคณะทำงานเทียบเท่าข้าราชการพลเรือนซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ 8 และบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ช่วยดำเนินการเทียบเท่าข้าราชการพลเรือนซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ 5

ข้อ 10 ให้สำนักงบประมาณจัดสรรเงินงบประมาณจากเงินงบกลางตามจำนวนเงินที่นายกรัฐมนตรีกำหนด เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของคณะกรรมการตามคำสั่งนี้ คณะกรรมการจะต้องจัดให้มีระบบการเงิน การบัญชีตามมาตรฐานทั่วไปจะต้องจัดให้มีการตรวจสอบบัญชี โดยผู้ตรวจสอบบัญชีที่ได้รับอนุญาต และส่งรายงานการเงินและการตรวจสอบบัญชีให้นายกรัฐมนตรีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง

ข้อ 11 คณะกรรมการจะมีสำนักงานส่วนกลางในกรุงเทพมหานคร และอาจจัดให้มีสำนักงานย่อยในระดับภูมิภาคและจังหวัด สำหรับสำนักงานส่วนกลางนั้น อาจขอความร่วมมือในด้านสถานที่ เครื่องใช้สำนักงาน และเจ้าหน้าที่ธุรการจากสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตามความจำเป็น

ข้อ 12 ให้ถือว่าข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานองค์การของรัฐ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งนี้ เป็นการมาปฏิบัติราชการ หรือปฏิบัติงานในหน้าที่ แต่เมื่อคณะกรรมการพ้นจากหน้าที่ตามข้อ 2 แล้ว ให้เดินทางกลับต้นสังกัดภายในสามวัน

ข้อ 13 เมื่อคณะกรรมการได้จัดทำรายงานตามข้อ 2 (8) เสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการเป็นอันพ้นจากหน้าที่

ข้อ 14 เพื่อให้เกิดความรอบคอบและประสิทธิภาพ นายกรัฐมนตรีจะแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกลั่นกรอง หรือเสนอแนะการดำเนินการ หรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรี ตาม คำสั่งนี้ได้ และให้นำความในข้อ 9 มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการติดตามสอดส่องดูแล

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการติดตามสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยสรุป มีดังนี้

1. ติดตามและสอดส่องดูแลกระบวนการของการเลือกตั้งทั่วไป ให้เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม และเป็นไปโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมายโดยร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. รับคำแจ้งเหตุของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือประชาชนทั่วไป ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือบุคคลใด ๆ กระทำการอันเป็นการขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และดำเนินการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น
3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งและสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง
4. เสนอรายชื่อผู้สังเกตการณ์เลือกตั้งเพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งให้เข้าสังเกตการณ์ในหน่วยเลือกตั้ง เพื่อสอดส่องดูแลการใช้สิทธิเลือกตั้งและกระบวนการทำงาน
5. ศึกษากระบวนการเลือกตั้งและเสนอแนะมาตรการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขหรือปรับปรุงวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม

องค์กรกลางกับกฎหมายเลือกตั้ง

หน้าที่หลักขององค์กรกลางคือ สอดส่องดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายเลือกตั้ง

LIERT

ทั้งนี้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้บัญญัติเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ ยุติธรรม โดยเฉพาะเรื่องข้อห้ามในการใช้เงินซื้อเสียงและข้าราชการไม่วางตัวเป็นกลาง ดังนี้

1. การจงใจให้ผู้เลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น

เมื่อได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใดจนถึงวันเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจะจงใจให้ผู้เลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น หรือให้งดเว้นมิให้ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครใดด้วยวิธีการดังนี้²

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินให้แก่ผู้ใด

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงินหรือทรัพย์สินอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม แก่สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา หรือสถานสงเคราะห์อื่นใด

(3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพและการรื่นเริงต่าง ๆ

(4) ทำสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์หรือสิ่งอื่นใดเพื่อประโยชน์ของบุคคล ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา หรือสถาบันอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่ ก็ตาม

(5) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

2. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใด ผู้สมัครแต่ละคนจะใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งหมดเกินหนึ่งล้านบาทไม่ได้ ทั้งนี้ ไม่รวมค่าธรรมเนียมการสมัคร³

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้รวมถึงบรรดาเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่พรรคการเมืองหรือบุคคลอื่นใดจ่าย หรือรับว่าจะจ่ายแทนหรือนำมาให้ใช้โดยไม่คิดค่าตอบแทน เพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้ง ในกรณีนำทรัพย์สินมาให้ใช้ ให้คำนวณตามอัตราค่าเช่าหรือค่าตอบแทนตามปกติในท้องถิ่นนั้น ๆ⁴

การใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้ใช้จ่ายได้เฉพาะค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้⁵

(1) การโฆษณากระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนอื่น

2 มาตรา 35 แห่ง พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522

3 มาตรา 32 วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2534

4 มาตรา 32 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522

5 มาตรา 33 แห่ง พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522

- (2) การพิมพ์ โฆษณา แจกจ่าย ประกาศ แผ่นป้าย โปสเตอร์และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
- (3) การจัดหาเครื่องเขียน แบบพิมพ์ ไปรษณียากร โทรเลข โทรศัพท์ และ
การสื่อสารอื่นใด
- (4) การซื้อ เช่า หรือยืมสำนักงาน สถานที่ ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับ
การเลือกตั้ง
- (5) การว่าจ้างแรงงานทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- (6) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อการเลือกตั้ง
- (7) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการหาเสียงเลือกตั้งที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่ง
พระราชบัญญัตินี้

3. การห้ามข้าราชการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ห้ามมิให้ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา เทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัดร กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสุขาภิบาล หรือกรรมการสภาตำบล ใช้อำนาจในตำแหน่ง หน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด⁶

4. อำนาจหน้าที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไป โดยสุจริตและยุติธรรม เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้⁷

1. ในกรณีข้าราชการการเมือง นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยาหรือเทศมนตรี กระทำการช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด โดยมิชอบให้แจ้งต่อบุคคลดังกล่าวนั้นให้ยุติ หรือระงับการกระทำในลักษณะดังกล่าว ถ้าไม่เชื่อฟัง ให้แจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย

2. ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา 15 นอกจากบุคคลตาม (1) มีพฤติการณ์ผิดใจ หรือกระทำการช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด ให้สั่งบุคคลซึ่งกระทำการดังกล่าวข้างต้น ไปประจำศาลากลางจังหวัด หรือที่ว่าการอำเภอแล้วแต่ กรณีในระหว่างที่มีการดำเนินการตาม (3) และ

6 มาตรา 15 พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522

7 มาตรา 15 ทวิ เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2534

3. แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อพิจารณาการกระทำของบุคคลตาม (2) ถ้าปรากฏว่ามีมูลเป็นความผิด ให้ส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นเพื่อดำเนินการทางปกครองหรือทางวินัย หรือแจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป ในกรณีนี้ให้คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงมีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีความผิดดังกล่าวข้างต้น มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาได้

บทลงโทษ

ในเรื่องข้อห้ามเกี่ยวกับข้าราชการวางตัวไม่เป็นกลางตามมาตรา 15 การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอและคำสั่งของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงตามมาตรา 15 ทวิ การใช้เงินซื้อเสียงตามมาตรา 35 และการใช้เงินเกิน 1 ล้านบาท ตามมาตรา 32 แห่ง พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2534 ได้กำหนดบทลงโทษไว้ดังนี้

1. ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 15... ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทและให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี⁸
2. ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอซึ่งสั่งตามมาตรา 15 ทวิ (1) หรือ (2) หรือคำสั่งของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ซึ่งสั่งตามมาตรา 15 ทวิ (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁹
3. ผู้สมัครผู้ใดใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งเกินค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้ตามมาตรา 32 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี¹⁰
4. ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 35 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทและให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี¹¹

ระยะเวลาการสอบสวน

ในการสอบสวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ

8 มาตรา 86 พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2534

9 มาตรา 87 พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2534

10 มาตรา 89 พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2534

11 มาตรา 91 พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2534

สอบสวนให้เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หรือได้รับแจ้งให้ดำเนินการทางคดีอาญาตามมาตรา 15 ทวิ (3) ถ้าไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ขอขยายเวลาได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งการและควบคุมการสอบสวนคดีความผิดตามวรรคหนึ่งได้ตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย¹²

การเตรียมงานขององค์กรกลาง

หลังจากที่มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว คณะกรรมการได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการและคณะกรรมการส่วนภูมิภาค ดังนี้

1. คณะอนุกรรมการ มีคณะอนุกรรมการ 4 ฝ่าย ประกอบด้วย

1. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มี นายชัยสิริ สมุทวนิช เป็นประธานอนุกรรมการ
2. ฝ่ายวิชาการ มี นายสุจิต บุญบงการ เป็นประธานอนุกรรมการ
3. ฝ่ายรับแจ้งเหตุ มี นายลัก กอแสงเรือง เป็นประธานอนุกรรมการ
4. ฝ่ายสังเกตการณ์เลือกตั้ง มี นายบรรณิณี เศรษฐบุตร เป็นประธานอนุกรรมการ

2. คณะกรรมการส่วนภูมิภาค มีคณะกรรมการส่วนภูมิภาค 9 ภาค ดังนี้

ภาค 1 รับผิดชอบ กรุงเทพฯ อยุธยา ลพบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง สระบุรี ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ มีสำนักงานที่บ้านมนังคศิลา

ภาค 2 รับผิดชอบ ชลบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง ตราด และจันทบุรี มีสำนักงานที่วิทยาลัยบูรพา

ภาค 3 รับผิดชอบ มหาสารคาม นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และยโสธร มีสำนักงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

ภาค 4 รับผิดชอบ ขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย เลย สกลนคร นครพนม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์ มีสำนักงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาค 5 รับผิดชอบ เชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย น่าน ลำพูน แพร่ พะเยา มีสำนักงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹² มาตรา 16 ทวิ แห่ง พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2532 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2534

ภาค 6 รับผิดชอบ พิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ ตาก กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ และอุทัยธานี มีสำนักงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภาค 7 รับผิดชอบ นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม มีสำนักงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาค 8 รับผิดชอบ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ชุมพร ระนอง กระบี่ พังงา และภูเก็ต มีสำนักงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

ภาค 9 รับผิดชอบ สงขลา ตรัง พัทลุง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีสำนักงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่

หน้าที่ขององค์กรกลาง กลไกการทำงานจากพื้นที่เลือกตั้งไปถึงนายกรัฐมนตรี

มี 6 กรณี

1. เมื่อองค์กรกลางเห็นว่ามีอาการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง โดยในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) กระทำผิดเสียเอง องค์กรกลางจะรายงานนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งหากพิจารณาแล้วว่ามีมูลจะส่งย้ายออกจากพื้นที่และสอบสวนทางวินัยถ้ามีมูลทางอาญาก็ต้องกล่าวโทษทางอาญาด้วย

2. กรณีเป็นบุคคลอื่น ๆ ซึ่งผู้กระทำผิดมิใช่ผู้ว่าฯ จังหวัด/ปลัด กทม. องค์กรกลางจะแจ้งผู้ว่าฯ จังหวัดหรือปลัด กทม. แล้วแต่กรณี และรายงานนายกรัฐมนตรี เมื่อผู้ว่าฯ จังหวัด/ปลัด กทม. ได้รับแจ้งจากองค์กรกลางจะต้องดำเนินการภายใน 5 วัน โดยกรณีเป็นพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือบุคคลใดกระทำผิดโดยมีมูลความผิดทางอาญา ให้ดำเนินการกล่าวโทษ ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีโดยผู้ว่าฯ จังหวัด/ปลัด กทม. ต้องแจ้งนายกฯ ให้ทราบด้วย

3. หากผู้กระทำผิดเป็นข้าราชการการเมือง นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา เทศมนตรี ให้ผู้ว่าฯ จังหวัด/ปลัด กทม. แจ้งให้บุคคลนั้นยุติการกระทำ ถ้าไม่เชื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีแล้วแจ้งนายกฯ

4. กรณีผู้ทำผิดเป็นข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสุขาภิบาล ให้ผู้ว่าฯ จังหวัด/ปลัด กทม. ส่งย้ายประจำศาลากลาง หรืออำเภอ และให้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ถ้ามีมูลให้ส่งเรื่องให้

LI RT

ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางการปกครองหรือวินัย หรือแจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีแล้ว
แจ้งนายกกฯ

5. สำหรับผู้บังคับบัญชาที่ได้รับแจ้งจะต้องดำเนินการภายใน 30 วัน แล้วรายงาน
ผู้ว่าฯ จังหวัด องค์การกลางและนายกกฯ

6. หากผู้ว่าฯ จังหวัด/ปลัด กทม. ได้รับแจ้งจากองค์การกลางแล้วไม่ดำเนินการ
ภายใน 5 วัน ให้องค์การกลางรายงานนายกกฯ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อ
ดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ว่าฯ จังหวัด/ปลัด กทม. แล้วแต่กรณี และสั่งการให้ดำเนินการ
ตาม ขั้นตอนข้างต้น

ผลงานองค์การกลาง

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

องค์การกลางได้ทำเรื่องเสนอกระทรวงมหาดไทยหลังจากการปฏิบัติหน้าที่ของ
องค์การกลาง 1 เดือน เพื่อเสนอวิธีปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 7 ประการ คือ ¹³

1. การโอนรายชื่อบุคคลเข้าบัญชีกลางของอำเภอหรือเขตให้กระทำได้โดยการ
ร้องขอของเจ้าของบ้านเท่านั้น ควรกำชับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรา 28 และ 30 ของ
พ.ร.บ. การเลือกตั้ง พ.ศ. 2522 (รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติม) และกวดขันการทำบัญชีรายชื่อของทหาร
ตามมาตรา 29 อย่างเคร่งครัดและตรวจสอบได้

เหตุผล บางอำเภอทางราชการทำไปโดยผลการเพื่อหวังตัวเลขผู้ใช้สิทธิ
ให้มีสถิติสูงและมีข้อครหาเกี่ยวกับการใช้สิทธิของทหารประจำการ

2. นอกจากการประกาศบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ทางมหาดไทยควรจะ
สั่งการให้แต่ละอำเภอทำหนังสือแจ้งให้เจ้าของบ้านทราบว่าบ้านของตนมีผู้มีสิทธิกี่คน ใครบ้าง
และจะต้องลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งใด

เหตุผล จะทำให้เจ้าของบ้านมีโอกาสตรวจสอบและเป็นการกระตุ้นให้คน
ไปลงคะแนนเสียง เรื่องนี้ทางเขตของกรุงเทพมหานครได้ทำเป็นประจำอยู่แล้ว

3. การตั้งคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

3.1 ควรติดประกาศรายชื่อผู้จะได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการไว้ล่วงหน้า

13 หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2535

โดยยังไม่ระบุว่าประจำหน่วยใดจนกว่าจะใกล้ถึงวันเลือกตั้ง และเปิดโอกาสให้ผู้สมัครมีสิทธิ์หักท้วง และแจ้งความไม่เหมาะสม

เหตุผล เพื่อเป็นการถ่วงดุลกรรมกรรมาการและทำให้การจะตั้งผู้ใดต้องใช้ วิจารณ์พิจารณาเพื่อไม่ให้โดนหักท้วง

3.2 ควรมีคนนอกพื้นที่ (นอกหมู่บ้านหรือนอกหน่วยเลือกตั้ง) เข้ามาร่วมเป็น กรรมกรรมาการในหน่วยเลือกตั้ง ซึ่งสามารถทำได้เพราะข้อ 25 ของระเบียบ กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. 2522 ไม่ได้บังคับว่าต้องแต่งตั้งจากบุคคลในหน่วย ระบุว่า "ควร" เท่านั้น

เหตุผล ถ้ามีคนนอกปนเข้ามาบ้าง หากคนในพื้นที่จะร่วมกันโกงก็ทำได้ยากขึ้น หรืออาจไม่กล้าทำ

4. ผู้ที่ใช้ใบเหลืองแทนบัตรประจำตัวประชาชน

4.1 ขอให้เร่งรัดการมารับบัตรจริงก่อนวันลงคะแนน

เหตุผล ทางมหาดไทยแจ้งว่าบัตรจริงที่เจ้าของยังไม่มารับมีเป็นจำนวนมาก

4.2 ควรแยกโต๊ะสำหรับตรวจสอบผู้ลงคะแนนที่ใช้ใบเหลืองออกต่างหาก

โดยเฉพาะ

เหตุผล จะทำให้ผู้ที่จะสวมรอยใช้สิทธิ์แทน รู้สึกเกรงอาจไม่กล้าทำ

5. การแสดงตัวผู้มาใช้สิทธิ์นอกเหนือจากการตรวจบัตรและเซ็นชื่อ ควรจะมีการ ขานชื่อตั้ง ๆ ด้วยซึ่งเป็นไปตามข้อ 59 ของระเบียบกระทรวงอยู่แล้ว ที่ผ่านมามีละเลยไม่ ปฏิบัติตามในหลายหน่วยเลือกตั้ง

เหตุผล เพื่อบุคคลภายนอกสามารถตรวจสอบได้

6. การนับคะแนน

6.1 การนับคะแนนควรมีกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการนับ และระยะเวลาที่ต้อง ส่งคะแนนจากหน่วยเข้าสู่ศาลากลางจังหวัด

เหตุผล เพื่อป้องกันการถ่วงเวลารอคอยคะแนนจากหน่วยอื่น ๆ และตกแต่ง คะแนนหน่วยของตน

6.2 การบันทึกคะแนนหรือส่งคะแนนจากหน่วยในรูปแบบฟอร์มต่าง ๆ เกี่ยวกับ คะแนน ควรมีตัวหนังสือกำกับตัวเลข

เหตุผล เพื่อป้องกันความผิดพลาดโดยเฉพาะในเรื่องหลักของตัวเลข

6.3 ขอให้ผู้สังเกตการณ์จากองค์กรกลางเข้าร่วมในการรวมคะแนนที่ศาลากลาง จังหวัด

LI RT

เหตุผล เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยถูกกล่าวหาว่ารวมคะแนนช่วยเหลือผู้สมัคร

7. บัตรลงคะแนน

7.1 ควรมีการนับจำนวนของบัตรเลือกตั้งแต่ละหน่วยก่อนการลงคะแนนโดยมีพยานรับรองการส่งบัตรให้เจ้าหน้าที่หน่วย ฯ ควรใส่หมึกและเปิดในเวลาใกล้เคียงกับการเปิดให้ลงคะแนน

เหตุผล เพื่อกันข้อครหาว่าเจ้าหน้าที่แอบกาบัตรไว้ล่วงหน้าและเพิ่มวาระมัดระวังในการรักษาบัตร

7.2 ควรมีการนับจำนวนบัตรที่เหลือในแต่ละหน่วย โดยมีสักขีพยานรับรองเพื่อให้สามารถตรวจสอบยืนยันกับจำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมด

เหตุผล เพื่อตรวจสอบจำนวนบัตรกับผู้ใช้สิทธิ์ลงคะแนน

2. รายงานในช่วง 1 เดือน ภายหลังจากได้รับแต่งตั้ง

ภายหลังจากได้รับแต่งตั้ง 1 เดือน องค์กรกลางได้รายงานผลการทำงานเกี่ยวกับการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 เนื่องจากอีก 1 เดือน จะถึงวันเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 รูปแบบการหาเสียงอาจหมิ่นเหม่ต่อการกระทำผิด พ.ร.บ.เลือกตั้งมีมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากมีการเปิดรับสมัครเลือกตั้งและมีการกำหนดหมายเลขผู้สมัครแล้ว¹⁴

พบว่ามี 20 จังหวัดที่เริ่มมีปัญหาการโกงเลือกตั้งขึ้นมาแล้ว คือ

1. ขอนแก่น มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่า ผู้สมัครของบางพรรคได้เตรียมการจัดหาคะแนน ด้วยการแจกจ่ายเงินประมาณ 200 - 300 บาทต่อคน

2. สุรินทร์ มีผู้สมัครบางพรรค จัดหาคะแนนโดยการแจกเงิน 200 - 300 บาทต่อคน ในเขตยุทธศาสตร์ของตัวเอง กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ใช้หอประชุมทางราชการพูดโน้มน้าวให้เลือกพรรคการเมืองบางพรรค

3. ร้อยเอ็ด แม้มีการต่อต้านการขายเสียงขายสิทธิ์อย่างใหญ่โต แต่ยังมี การเตรียมการซื้อเสียงอย่างปกติ

4. อุตรธานี มีรายงานว่ามีการเตรียมใช้เงิน เพื่อซื้อเสียงอยู่ในระหว่าง 200 บาทต่อคน มีหัวหน้าสถานีอนามัยได้รับการสนับสนุนจากผู้สมัครและได้รถกระบะเป็นของตอบแทน

14 หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2535 หน้า 2

5. อุบลราชธานี ผู้สมัครเตรียมการจัดหาคะแนนด้วยการใช้เงิน เป็น
อามิสสินจ้าง ผู้สมัครบังคับผู้สื่อข่าวสาธารณสุขให้ช่วยหาเสียง
6. เชียงราย ผู้สมัครแจกโปสเตอร์ แนะนำไปเข้าชม มหรสพพรี
7. สุโขทัย ผู้สมัครใช้รถบรรทุกถูกรังไปแจกจ่ายชาวบ้าน ทำถนน ขยายทาง
และถมที่สำหรับก่อสร้างอาคารในหมู่บ้าน
8. ประจวบคีรีขันธ์ มีผู้รายงานว่ามีพฤติกรรมซึ่งอาจนำไปสู่การโกงเลือกตั้ง
ในหน่วย ด้วยการซื้อยกหน่วย, ใช้มือปืนยิงและเก็บบัตรประชาชน โดยพื้นที่ที่เกิดปัญหาคือ
ทับสะแก กุยบุรี ต.ปากน้ำปราณ ต.หนองตาแต้ม ต.หินเหล็กไฟ บ้านหนองพลับ บ้านห้วยมงคล
อ.บางสะพานน้อยและบางหิน
9. สงขลา มีการเตรียมแจกจ่ายเงินและใช้วิธีการให้เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ
กำชับ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เก็บบัตรประชาชนไว้นานผิดปกติ เช่น ระบุว่าทางอำเภอยังไม่ส่งบัตร
คืนมา มีการหาเสียงโจมตี ผู้สมัครประเมินเสียงและให้กำนัน หัวคะแนน นัดเลี้ยงเป็นการ
ภายใน จุดไหนเสียงอ่อนจึงจะเตรียมเงินไปจ่าย
10. นครศรีธรรมราช มีรายงานที่มีการเตรียมซื้อเสียง หัวละ 50 - 100 บาท
กลไกรัฐใน ต.ช้างกลาง อ.ควาง รับเงินผู้สมัคร อ้างว่าไว้ช่วยงานศพ หนึ่งแสนบาท
11. ลพบุรี ผู้สมัครแจกกระดาษให้หัวคะแนน
12. เพชรบูรณ์ ผู้สมัครแจ้งว่า มีการตกเขียว ผู้สมัครซื้อหัวคะแนนที่มี
อิทธิพลสูง โดยสัญญาที่จะจ่ายเงินให้ต่ำสุด 30,000 บาท สูงสุดถึงระดับล้านบาท, ตัดชุด เสื้อผ้า
แจกจ่าย หัวคะแนน, มีการเตรียมการจัดวางระบบหมุนเวียนบัตรประชาชนไปเดียว สามารถ
เวียนเทียนได้ 200 - 300 คน
13. พะเยา มีการตกเขียวข่าวแลกคะแนนในบางเขต
14. ชัยภูมิ มีการร้องเรียนว่าข้าราชการในเขตเลือกตั้งบางเขต ไม่วางตัว
เป็นกลางใกล้ชิดบางพรรคการเมือง
15. อ่างทอง มีการร้องเรียนว่า กำนันบางคนในอำเภอโพธิ์ทอง ประพฤติ
ไม่เหมาะสม ไม่บริสุทธิ์ ยุติธรรม
16. ปราจีนบุรี หัวคะแนนบางคนคือ ข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าข้าง
พรรคการเมือง ซึ่งการโอนเงินจำนวนมากเข้ายังบัญชีธนาคาร เป็นเงินหลายสิบล้าน
17. เชียงใหม่ อดีต ส.ส.เสนอข้อคิดเห็น เรื่องการซื้อเสียงขายเสียงและกลไก
การเลือกตั้งตลอดจนวิธีป้องกัน, ตำรวจบังคับ หัวหน้าคิวรถให้ช่วยหาเสียง

18. ปทุมธานี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จัดงานวันเกิด แจกข้าวสาร เป็นของชำร่วย ประสานกับนักการเมืองและก๊วนซื้อบัตรประชาชนตลอดจนการย้ายทะเบียนราษฎร

19. มหาสารคาม มีรายงานว่า อ.กันทรวิชัย อ.เขียงยืน อ.เมือง อ.วาปีปทุม มีการจัดเลี้ยงแจกเงิน, ผู้สมัครเตรียมใช้ครูเป็นหัวคะแนน

20. กระบี่ ผู้สมัครร้องเรียนว่า ศูนย์อำนวยการของพรรคการเมืองบางพรรค เป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงเกษตร ฯ

3. รายงานภายหลังการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535

นับตั้งแต่มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 3/2535 แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2535 จนถึงวันเลือกตั้งคือ วันที่ 22 มีนาคม 2535 เป็นเวลาประมาณ 2 เดือนครึ่งนั้น ฝ่ายสังเกตการณ์มีเวลาทำงานเพียง 1 เดือน ก่อนการเลือกตั้ง ส่วนเวลาก่อนหน้านั้น 1 เดือนครึ่ง เป็นเรื่องของการจัดการประสานงานหาอาสาสมัคร ตลอดจนฝึกอบรมเพื่อให้หัวหน้าอาสาสมัครมีความรู้ เข้าใจในภารกิจของตัวเอง ซึ่งหัวหน้าอาสาสมัครและอาสาสมัครที่เป็นประชาชนทั่วไป ได้รายงานเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร พรรคการเมืองและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ซึ่งข้อสรุปจากการสังเกตการเลือกตั้ง ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาพการณ์ก่อนการเลือกตั้ง และในขณะที่มีการเลือกตั้ง

ฝ่ายสังเกตการณ์ได้รายงานผลจากการสังเกตการณ์เลือกตั้งทั้งก่อนจะมีการเลือกตั้ง และในขณะที่มีการเลือกตั้ง ในวันที่ 22 มีนาคม 2535 โดยผู้เขียนคัดลอกจากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 2 พฤษภาคม 2535 และฉบับวันที่ 3 พฤษภาคม 2535 โดยเห็นว่า เป็นข้อมูลที่น่าสนใจ ถึงแม้ว่าคณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง จะออกมาปฏิเสธข่าวสรุปผลการศึกษาพฤติกรรมกบฏทุจริตในการเลือกตั้งที่ผ่านมาของพรรคการเมืองและนักการเมือง ซึ่งเป็นการศึกษาของอนุกรรมการฝ่ายวิชาการว่าเป็นข้อมูลที่ยังใช้ไม่ได้ ยังไม่มีข้อยุติก็ตาม แต่ฝ่ายสังเกตการเลือกตั้งได้เสนอสรุปผลการกระทำผิดของผู้สมัครและพรรคการเมืองไว้ โดยศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งในช่วงก่อนการเลือกตั้งและระหว่างการเลือกตั้งดังนี้

1. สภาพการณ์ก่อนการเลือกตั้ง

ฝ่ายสังเกตการณ์ได้รายงานผลเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร พรรคการเมืองและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง สรุปได้ดังนี้¹⁵

15 ผลงานองค์การกลาง : เนื้อและหนังสือพรรคการเมืองรอบตะปบ จากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 2 พฤษภาคม 2535 หน้า 3

1. การแจกเงินหรือสัญญาว่าจะแจกเงิน เป็นเรื่องที่ได้รับรายงานมากที่สุด คือ ภาค 1 (กรุงเทพฯ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี สระบุรี ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ) อัตราการแจกเงินอยู่ระหว่าง 100 - 1,000 บาท โดยอัตราสูงสุดที่ได้รับรายงานเป็นของพรรค ค. ที่นนทบุรี ชื่อเสียงคนละ 200 - 1,000 บาท และที่ปทุมธานี ในอัตรา 3 เบอร์ 1,000 บาท

สำหรับ พรรค ข. มีการรายงานในการซื้อเสียงจากหลายจังหวัดเช่นที่สมุทรปราการ ในอัตรา 300 - 500 บาท สิงห์บุรี อัตรา 200 - 500 บาท สระบุรี อัตรา 300 - 500 บาท และยังมีการจ้างรถมอเตอร์ไซด์เพื่อขนคนไปใช้สิทธิ์ ในอัตราคนละ 300 บาท ที่ปทุมธานี แจกเงิน 150 บาท ใส่ซองจำนวนมากพร้อมแนบหมายเลขผู้สมัคร

พรรค ก. ได้รับรายงานเกี่ยวกับการแจกเงินที่พระนครศรีอยุธยา ทั้งในเขต 1 และเขต 2 ผ่านทางหัวหน้าคะแนน สจ. สท. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยเฉพาะในเขต 1 เพราะผู้สมัครเป็น ส.ส. เก่าผูกขาดมาหลายสมัย ดังนั้น การแจกเงินเป็นลักษณะแจกเพื่อหล่อเลี้ยงระบบที่มีอยู่ มากกว่าที่จะเป็นการแข่งขัน ส่วนในเขต 2 มีบรรยากาศของการแข่งขันมากกว่า ระหว่าง พรรค ก. กับพรรค ปก. ที่แข่งขันค่อนข้างสูงและดุเดือด มีรายงานการใช้ความรุนแรง เช่น การใช้ปืน ช่มชู้ ควบคุมไปกับการแจกเงิน

ในเขตกรุงเทพฯ และบริเวณรอบนอกมีรายงานเกี่ยวกับการซื้อเสียงทั่วไป เช่น ในเขตบางขุนเทียน ดลิ่งชัน รังสิต หนองจอก ลาดกระบัง โดยซื้อผ่านหัวหน้าคะแนนที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอัตรา 100 - 300 บาท ส่วนในเขตชั้นใน มีการซื้อเสียงในย่านชุมชนแออัด เช่น ชุมชนบ่อนไก่ โดย พรรค ค. ในอัตรา 100 บาท และชุมชนโรงหมู คลองเตย ซื้อผ่านหัวหน้าคะแนนที่เป็นนักเลงหัวไม้โดยรับประกันคะแนนเสียงยกหน่วย

ภาค 2 (ตะวันออก ชลบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง ตราด จันทบุรี) ได้รับรายงานเกี่ยวกับการแจกเงินของพรรค ส. และพรรค อ. ที่ชลบุรี หลายพื้นที่เช่น ที่ อ.ศรีราชา อ.เมือง และ อ.บางละมุง อัตรา 300 - 500 บาท ผ่านระบบหัวหน้าคะแนน และผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น และการแจกเงินประปรายในอัตรา 100 - 200 บาท ในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา

ภาค 3 (อีสานใต้ มหาสารคาม นครศรีธรรมราช ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร) เป็นภาคที่มีจำนวนอาสาสมัครมากที่สุดถึง 6,056 คน และเป็นภาคที่ได้รับรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมกระทำผิดของผู้สมัครพรรคการเมืองมากที่สุด ภาคหนึ่ง การแจกเงินมีอัตรา 20 บาทถึง 300 บาท โดยตัวเลขจะเปลี่ยนไปตามความเจริญของ

พื้นที่เช่น อ.เมือง จ.นครราชสีมา มีการแจกเงินรายละ 300 บาท เขตชนบทหรือจังหวัดที่มีประชากรมีฐานะค่อนข้างยากจน เช่น ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ ยโสธร แจกตั้งแต่ 20 - 30 บาทต่อคนหรืออาจจะให้ในลักษณะเหมาจ่ายทั้งครอบครัว ครอบครัวละ 50 - 100 บาท และรูปแบบการแจกเงินในลักษณะอำพราง พลิกแพลงไปจากที่เป็นมา เช่นที่นครราชสีมา แจกเงินเป็นค่าจ้างแรงงาน ในการติดโปสเตอร์ โปสเตอร์ที่สูงเกินอัตราราคาค่าจ้างปกติ หรือเป็นการเหมาจ่ายให้คนในหมู่บ้านทำอาหารเลี้ยงในวันเลือกตั้ง การแจกรางวัลที่ออกรางวัลในวันที่ 1 เมษายน การแจกเงินโดยผ่านเด็กนักเรียนในโรงเรียน เพื่อนำไปให้ผู้ปกครองที่บ้าน เป็นต้น

ภาค 4 (อีสานเหนือ ขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย เลย สกลนคร นครพนม มุกดาหาร ชัยภูมิ กาฬสินธุ์) ลักษณะปัญหาที่ได้รับรายงานคล้ายคลึงกับภาคอีสานตอนใต้ โดยอัตราการแจกเงินเฉลี่ยจะสูงกว่าภาค 3 เล็กน้อย อยู่ในระหว่าง 20 - 300 บาท จังหวัดที่ได้รับรายงานเข้ามามาก คือ อุดรธานี ผู้สมัครของพรรค ค. และ พรรค ป. มีการแจกเงินเพื่อซื้อเสียงทั้งลักษณะให้เป็นเงินแก่หัวหน้าคณะ สारวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คนละ 300 - 700 บาท จ่ายให้แก่ผู้มีรถปิ๊กอัพเพื่อนำคนมาฟังคำปราศรัยคันละ 800 - 1,000 บาท จ่ายให้แก่สามล้อเพื่อรับคนมาฟังคำปราศรัยคันละ 100 บาท ถ้าเป็นเจ้าของรถสองแถวคันละ 500-1,000 บาท ส่วนรูปแบบการแจกเงินให้แก่ประชาชนนั้น ในเวลากลางคืนจะใช้หัวหน้าคณะเดินเคาะประตูตามบ้านประมาณช่วง 03.00 - 04.00 น. และแจกเงินพร้อมแนบนามบัตรหรือโปสเตอร์ของละ 20 - 60 บาท รูปแบบการแจกที่แนบเนียนคือ ผู้สมัครของพรรค ป. เขต 4 ใช้วิธีเชิญกำนันและผู้ใหญ่บ้านไปรับฟังคำชี้แจง นโยบายและให้เงินเป็นค่าน้ำมันรถคันละ 700 บาท

ในจังหวัดขอนแก่น มีการรายงานการจ่ายเงินให้แก่หัวหน้าคณะสำคัญที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่ อ.บ้านไผ่ โดยกำนัน 2,000 บาท ผู้ใหญ่บ้าน 1,500 บาท สारวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 1,000 บาท ส่วนชาวบ้านในเขตเมืองอยู่ในอัตราประมาณ 400 บาทต่อครอบครัว

ภาค 5 (เหนือตอนบน เชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย น่าน ลำพูน แพร่ พะเยา) ในช่วงต้น ๆ ได้รับรายงานค่อนข้างน้อย แต่ในช่วงประมาณ 3 วันสุดท้ายก่อนที่จะถึงวันเลือกตั้ง และในคืนสุดท้ายมีการซื้อเสียงกันมาก ระหว่าง 200 - 500 บาท ต่อผู้สมัคร 1 ราย จนถึง 1,000 - 1,500 บาท ต่อการเลือกผู้สมัครเป็นที่ม 3 คน กลไกการแจกเงิน คือ การใช้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้าคณะ เป็นผู้เดินแจกเงิน หรือให้ชาวบ้านมารับที่บ้านทั้งในกลางวันและในกลางคืน

พะเยา เป็นการแจกเงินของผู้สมัคร พรรค ช. ในอัตราคนละ 500 บาท

เชียงใหม่ ผู้สมัคร พรรค ส. ในอัตราคนละ 500 บาท พรรค ค. แจกเงินโดยให้กรรมการ อพป.ของหมู่บ้านเรียกชาวบ้านมาประชุมเพื่อสมัครเป็นสมาชิกพรรค และจ่ายให้เป็นเบี้ยประชุม คนละ 300 บาท โดยอ้างว่าเพื่อช่วยพรรคหาเสียง ที่ลำปาง พรรค ส. เขต 2 สัญญาจะให้เงินสนับสนุนแก่แม่บ้าน อ.เถิน กลุ่มละ 5,000 บาท มีการแจกเงินจะแอบแฝงอยู่ในอีกหลายลักษณะ เช่น ที่พะเยา มีการตระเวนซื้อผลผลิตทางการเกษตรตามชาวบ้าน โดยไม่เอาของ หรือการใช้วิธีพนันขันต่อหรือการตั้งตนเป็นเจ้าของห่วยผู้แทนเพื่อให้ผู้สมัครที่ต้องการได้รับเลือกตั้ง

ภาค 6 (เหนือตอนล่าง พิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ ตาก กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ อุทัยธานี) อัตราการแจกเงินไม่สูงเท่ากับภาคเหนือตอนบนอยู่ในอัตราตั้งแต่ 50 - 500 บาท โดยผันแปรตามความเจริญของจังหวัด เช่น จังหวัดที่มีประชาชนยากจนอยู่คือ อุตรดิตถ์ พิจิตร จะมีการแจกอยู่ในช่วง 50 - 200 บาท จังหวัดที่มีความเจริญมากกว่า เช่น กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุโลก อัตราการซื้อ 100 - 200 บาท ในบางพื้นที่ขึ้นสูงถึง 500 บาท

ที่จังหวัดพิษณุโลกได้รับรายงานพฤติการณ์ซื้อขายเสียงของหลายพรรค เช่นกันคือ ปก. ในอัตรา 50 - 150 บาท พรรค ช.จ่ายอัตรา 100 - 500 บาท พรรค ค. ในอัตรา 100 - 200 บาท พรรค ป. ในอัตรา 50 - 100 บาท โดยวิธีการแจกเงินจะผ่านกลไกกำนันผู้ใหญ่บ้าน หัวคะแนน โดยให้หัวคะแนนจกรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเสนอมาเพื่อตั้งเป็นจำนวนเงินมาเบิก มีการให้สวัสดิการแก่หัวคะแนนให้เป็นอยู่อย่างสุขสบาย เช่น การให้โทรศัพท์มือถือ ความสะดวกในการเดินทาง ที่พัก อาหาร

สิ่งที่น่าสนใจมากสำหรับภาคเหนือตอนล่างคือ ที่ตากเป็นจังหวัดเดียวในภาคนี้ และเป็นจังหวัดเดียวในประเทศไทยที่ได้รับรายงานจากอาสาสมัครว่า ไม่มีการซื้อเสียง ไม่มีการใช้งบประมาณในการโฆษณาเกินความจำเป็น และการหาเสียงก็เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยส่วนใหญ่จะใช้โปสเตอร์ แผ่นปลิว รถโฆษณา และการปราศรัย

ภาค 7 (ตะวันตก นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม) อัตราการซื้อเสียงอยู่ระหว่าง 100 - 300 บาท โดยพรรคการเมืองที่ได้รับรายงานจากอาสาสมัครนั้น มีกระจายเกือบจะเรียกได้ว่าครบทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครลงในแต่ละจังหวัด

ภาค 8 (ภาคใต้ตอนบน สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ชุมพร ระนอง พังงา ภูเก็ต) จากรายงานที่ได้รับการซื้อเสียงที่พบมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากภาคอื่น คือ เป็นการซื้อเสียงเพื่อแก้เกมทางการเมือง เพื่อดูช่องว่างหรือแม้กระทั่งข้อบัตร์ของผู้สมัครพรรค

การเมืองตรงข้าม เพื่อสกัดกั้นการไปใช้สิทธิ์มากกว่าที่จะเป็นการทุ่มซื้อเพื่อที่จะเอาชนะคู่แข่งชั้นเหมือนในภาคอื่น และกระทำเฉพาะประชาชนที่อยู่ในเขตชนบทจริง ๆ เท่านั้น โดยรายงานเกี่ยวกับการซื้อเสียงมักจะเป็นของ 2 พรรคการเมืองคือ พรรค ป. กับพรรค ค. เป็นส่วนใหญ่ โดยได้รับรายงานมากในจังหวัดนครศรีธรรมราช ชุมพร กระบี่ สุราษฎร์ธานี ได้รับรายงานเฉพาะพรรค ค. ในจังหวัดพังงา และได้รับรายงานเกี่ยวกับพรรค ช. ในจังหวัดภูเก็ต

การแจกเงินยังกระทำในรูปอื่นที่พบเห็นได้โดยทั่วไป คือการจ้างรถสองแถว หรือ ยานพาหนะในการขนคนมาฟังอภิปรายหรือการปราศรัย ทั้งของพรรค ค. และพรรค ป. ในอัตราคันละ 700 - 800 บาท และในรูปของการจ้างติดตั้ง ติดโปสเตอร์ที่รถของผู้สมัครพรรค ช. ที่จังหวัดภูเก็ต นอกจากนี้การใช้วิธีการพนันขันต่อเพื่อให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุนได้รับการเลือกตั้งก็เป็นวิธีการที่ใช้กันโดยทั่วไปในภูมิภาคนี้

ภาค 9 (ใต้ตอนล่าง สงขลา ตรัง พัทลุง สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) การแจกเงิน ซื้อเสียงในภาคนี้ได้รับรายงานค่อนข้างมากกว่าภาคใต้ตอนบน โดยอัตราการซื้อเสียงในภาคนี้จะแตกต่างกันเป็นกลุ่ม คือในจังหวัดชายแดน เช่น ปัตตานี นราธิวาส อัตราการซื้อเสียงจะอยู่ระหว่าง 50 - 200 บาท ยกเว้นจังหวัดสตูล ที่มีรายงานอัตราการซื้อเสียงถึง 300 บาท ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ที่อยู่เหนือขึ้นมาจะอยู่ระหว่าง 100 - 200 บาท และถึง 500 บาท ในบางจังหวัดมีการแข่งขันกันสูง เช่น ตรัง สงขลา และพัทลุง ส่วนพรรคการเมืองที่ถูกระบุว่ามีการซื้อเสียงนั้น มักจะเป็น 2 พรรคซึ่งมีบทบาทแข่งขันกันมาในภูมิภาค คือ พรรค ค. และพรรค ป. โดยพรรคแรกจะได้รับการรายงานเกี่ยวกับการซื้อขายเสียงในลักษณะโจ่งแจ้งมากกว่าพรรคหลัง ใช้วิธีการแจกเงินโดยฐานหัวคะแนน หรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้านโดยตรง ซึ่งพบทั่วไปในแทบทุกจังหวัด

ส่วนพรรค ป. นั้นองค์กรกลางได้รับรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการซื้อขายเสียงในจังหวัดสงขลา พัทลุง และมีการแจกเงินในรูปแบบที่แอบแฝง เช่น การให้เป็นค่าจ้างรถในการรับคนมาฟังการปราศรัยของผู้สมัครของพรรคตนในหลายจังหวัด เช่น ตรัง สงขลา และพัทลุง เป็นต้น ส่วนพรรค ช. มีการรายงานเกี่ยวกับการซื้อเสียงในจังหวัดสงขลา พัทลุง และมีรูปแบบของการใช้วิธีพนันขันต่อในการเลือกตั้งค่อนข้างมาก

2. การจัดเลี้ยง ผู้สมัครหรือตัวแทนเป็นรูปแบบที่พบมากเป็นอันดับที่ 2 ส่วนใหญ่เป็นการจัดเลี้ยงหัวคะแนน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนทั่วไป โดยทั้งในโรงแรม ภัตตาคาร คาเฟ่ ตามบ้านของผู้เป็นหัวคะแนนใหญ่ การจัดเลี้ยงใหญ่เท่าที่ได้รับรายงานคือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีการจัดเลี้ยงเพื่อแนะนำผู้สมัครใหม่ของผู้สมัครพรรค ก. ไม่ต่ำกว่าอำเภอละ 200 - 400 โต๊ะทุกอำเภอ

จังหวัดพิษณุโลก มีการจัดเลี้ยงห้วคະแนนและชาวบ้านทุก ๆ อำเภอ โดยผู้สมัครพรรค ข. ไม่น้อยกว่า 10 คน โดยจัดที่พักโรงแรมชั้นหนึ่งให้แก่ห้วคະแนนตลอดฤดูกาลหาเสียง ซึ่งองค์กรกลางได้รับรายงานเกี่ยวกับการเลี้ยงห้วคະแนนให้กับชาวบ้านในแทบทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย

นอกจากนี้ การจัดเลี้ยงทั่วไปยังปรากฏให้เห็นในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย เช่น การจัดเลี้ยงที่แฝงไปกับประเพณีต่าง ๆ ของชาวบ้าน การจัดเลี้ยงโดยเหมาร้านอาหารเปิดให้กินฟรี เป็นที่รู้จักกันว่าผู้สมัครได้ออกค่าใช้จ่ายให้ การลงทุนจัดงานแต่งงานของตนเองหรือบุตรหลาน เพื่อถือโอกาสเลี้ยงและหาเสียงให้แก่ตนเอง

3. การแจกของและการเสนอประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ถือเป็นประเพณีไปแล้วว่าผู้สมัครจะต้องแจกของอุปโภคบริโภคในการหาเสียงเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง และในทางกลับกันประชาชนจำนวนหนึ่งก็จะเรียกร้องของแจกจากผู้แทนฯ รายการของแจกเริ่มจากของใหญ่สุด เช่น วัสดุก่อสร้าง ดินลูกรังที่ให้แก่ชุมชน หมู่บ้าน จนถึงเรื่องของใช้ส่วนตัว

2. ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ในวันเลือกตั้ง

ในวันที่ 22 มีนาคม 2535 ฝ่ายสังเกตการณ์การเลือกตั้ง ได้จัดอาสาสมัครจำนวน 27,990 คน ลงในหน่วยเลือกตั้งจำนวน 15,899 หน่วย หรือคิดเป็น 28.05% ของจำนวนหน่วยเลือกตั้งทั้งหมด นอกจากนี้ ยังมีอาสาสมัครจำนวนหนึ่งเรียกว่า อาสาสมัครพิเศษ มีบทบาทในการสังเกตการณ์นอกที่ตั้งของหน่วยเลือกตั้งจะเป็นการตระเวนสังเกตการณ์และช่วยเหลือหัวหน้าอาสาสมัครอีกจำนวน 3,156 คน รวมเป็นอาสาสมัครทั้งหมด 31,146 คน ซึ่งผลการรายงานมีดังนี้

1. การไปนับจำนวนบัตรก่อนเปิดการเลือกตั้ง มีหน่วยเลือกตั้งจำนวน 2,301 หน่วย หรือคิดเป็น 14.4% ของหน่วยเลือกตั้งที่เข้าไปสังเกตการณ์ที่ไม่มีการนับจำนวนบัตรก่อนให้ประชาชนมาใช้สิทธิ

2. การไม่ตรวจความเรียบร้อยของหีบบัตรก่อนเวลาเปิดลงคะแนน ปรากฏว่ามีหน่วยเลือกตั้งจำนวน 211 หน่วยหรือ 1.33 % ของหน่วยเลือกตั้งที่ไม่มีการดำเนินการดังกล่าวสูงสุดพบในกรุงเทพมหานคร 24 หน่วย ชัยภูมิ และพิษณุโลก อยู่ในอันดับถัดมาคือจังหวัดละ 11 หน่วย

3. การรวมการมาประจำหน่วยไม่ครบ มีจำนวนมากถึง 874 หน่วยหรือ 5.33 % ของหน่วยเลือกตั้งที่สังเกต โดยจังหวัดที่ได้รับรายงานมากที่สุด คือ กรุงเทพฯ 105 หน่วย

ภาคอีสาน จังหวัดที่ได้รับรายงานมากในเรื่องนี้ คืออุดรธานี บุรีรัมย์ ภาคเหนือที่พิษณุโลก เพชรบูรณ์ เชียงราย และภาคใต้ที่นครศรีธรรมราช พังงา

4. ความไม่เรียบร้อยของสถานที่ มีรายงานถึงความไม่เรียบร้อยจำนวน 651 หน่วย หรือ 4.09 % ของหน่วยเลือกตั้งที่เข้าไปสังเกตการณ์ กระจายไปทุกภูมิภาค

5. ความไม่พร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ เช่น รายชื่อหมายเลขผู้สมัคร อุปกรณ์ในคูหา มีการรายงานถึงกรณีดังกล่าว 351 หน่วย หรือ 2.2 % ของหน่วยที่เข้าไปสังเกตการณ์

เหตุการณ์ผิดปกติระหว่างการลงคะแนนเสียง (08.00 - 15.00 น.)

1. การไม่ตรวจบัตรประชาชนของผู้มาใช้สิทธิ จำนวน 100 หน่วย หรือ 0.63 % ของหน่วยที่สังเกตการณ์ โดยมีรายงานของกรุงเทพฯ และที่เหลือส่วนมากปรากฏในภาคอีสาน ชัยภูมิ ขอนแก่น อุดรธานี ส่วนภาคอื่น ๆ มีการรายงานบ้างแต่ไม่มากนัก

2. มีการทุจริตในการลงคะแนนโดยใช้บัตรมีหรือไฟฟ้า ได้รับรายงานในเรื่องดังกล่าวไม่มากนักเพียง 69 หน่วย หรือ 0.43 % ของหน่วยที่สังเกต โดยจังหวัดที่ได้รับรายงานสูงสุดคือ ประจวบคีรีขันธ์ และกรุงเทพฯ รองลงมาได้แก่ นครราชสีมา เชียงใหม่ และปราจีนบุรี

3. มีรายชื่อผู้มีสิทธิในทะเบียนบ้านมากกว่าปกติ ได้รับรายงานจำนวน 235 หน่วย หรือ 1.48 % ของหน่วยที่เข้าไปสังเกต โดยอันดับ 1 เป็นกรุงเทพฯ อุดรธานี เชียงใหม่

4. การลงคะแนนโดยไม่มีสิทธิ หรือที่เรียกว่าการใช้ปลอม ได้รับรายงานเรื่องนี้ไม่มากนัก คือเพียง 70 หน่วย หรือเพียง 0.44 % ของหน่วยที่สังเกตโดยเป็นในกรุงเทพฯ เชียงใหม่ นครราชสีมา และเพชรบูรณ์

5. มีการเวียนเทียนใช้สิทธิมากกว่า 1 ครั้ง ได้รับรายงาน 111 หน่วยพบสูงสุดในปราจีนบุรี รองลงมาคือกรุงเทพฯ และประจวบคีรีขันธ์

6. กรรมการประจำหน่วยมีการเคลื่อนย้ายตนเอง ลุกนั่งเพื่อไปติดต่อกันนอกอย่างผิดปกติ ได้รับรายงานมากถึง 543 ราย หรือ 3.40 % ของหน่วยที่เข้าไปสังเกตโดยจังหวัดในภาคอีสานติดอยู่ในอันดับต้น ๆ เช่น อุดรธานี ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และนครพนม ส่วนในภาคเหนือตอนล่างได้รับรายงานมากจากจังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร และภาคใต้ที่สงขลา และพังงา

7. กรรมการมีการวางตัวไม่เป็นกลางมีการชี้นำการลงคะแนน ในเรื่องนี้ได้รับรายงานไม่น้อย คือมีถึง 264 หน่วย โดยจุดหลักยังปรากฏอยู่ในภาคอีสาน คือจังหวัดชัยภูมิ อุดรธานี และบุรีรัมย์ ส่วนภาคเหนือมีการรายงานมากที่จังหวัดกำแพงเพชร และภาคใต้ได้รับรายงานจากจังหวัดสงขลา

8. มีพาหนะชนคนมาลงคะแนน เป็นเรื่องที่ได้รับรายงานมากเรื่องหนึ่ง คือ มีการรายงานมากถึง 1,335 หน่วย หรือ 8.4 % ของหน่วยที่เข้าไปสังเกต โดยมีกรุงเทพฯ ติดอันดับ 1 รองลงมาคือจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา ปราชินบุรี ราชบุรี กำแพงเพชร

9. มีการระดมคนมาลงคะแนนเป็นกลุ่ม ได้รับรายงาน 706 หน่วย หรือ 4.44 % ของหน่วยที่สังเกต อันดับ 1 ยังคงเป็นกรุงเทพฯ ส่วนในภาคกลางได้รับรายงานมากที่สุดที่จังหวัด ราชบุรี พระนครศรีอยุธยา และสุพรรณบุรี ภาคตะวันออกที่จังหวัดปราชินบุรี ภาคอีสานหลาย จังหวัด เช่น อุตรธานี สุรินทร์ บุรีรัมย์ ภาคเหนือ เช่น จังหวัดกำแพงเพชร เชียงใหม่ ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช

10. มีการหาเสียงในเขตปริมณฑล ได้รับรายงานไม่มากนักคือ 277 หน่วย หรือ คิดเป็น 1.43 % ของหน่วยที่เข้าไปสังเกต อันดับ 1 คือกรุงเทพฯ ภาคอีสานและใต้ ได้รับรายงานมาจากจังหวัดบุรีรัมย์ อุตรธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา

เหตุการณ์ผิดปกติในช่วงหลังการปิดการลงคะแนน

1. การปิดลงคะแนนก่อนเวลา 15.00 น. จำนวน 276 หน่วย หรือ 1.47 % เรียงลำดับจากกรุงเทพฯ 26 หน่วย จังหวัดนครราชสีมา อุตรธานี น่าน ร้อยเอ็ด ส่วนจังหวัดที่เหลือมีจำนวนไม่มากนัก

2. การปิดการลงคะแนนหลังเวลา 15.00 น. มีการรายงานเข้ามาถึง 1,550 หน่วย หรือคิดเป็น 9.75 % ของหน่วยที่เข้าไปสังเกต โดยได้รับการรายงานมากเป็นพิเศษจาก ภาคอีสาน คือจังหวัดอุตรธานี ชัยภูมิ นครราชสีมา สกลนคร ร้อยเอ็ด ส่วนภาคกลางมีมาก ที่กรุงเทพฯ ภาคตะวันออกที่จังหวัดปราชินบุรี ภาคเหนือที่จังหวัดกำแพงเพชร ภาคใต้ที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช นราธิวาส และสงขลา

3. วิธีการนับคะแนนและการวินิจฉัยอย่างไม่ถูกต้อง มีการรายงานเข้ามา 318 หน่วย หรือ 2 % ของหน่วยที่เข้าไปสังเกต อันดับ 1 คือจังหวัดบุรีรัมย์ กรุงเทพฯ สุโขทัย และ อุตรธานี

4. การข่มขู่ ก่อวินาศกรรม ได้รับรายงานไม่มาก คือเพียง 44 หน่วย ส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครในภาคอีสาน

5. การนับคะแนนในแบบรายงานผลการนับคะแนน หรือแบบ ส.ส. 5 ไม่ ตรงกัน ได้รับรายงานไม่มากเช่นกันคือเพียง 43 หน่วย

4. ผลการสัมมนาขององค์กรกลางภายหลังการเลือกตั้ง

องค์กรกลางได้มีการสัมมนาภายหลังการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 โดยได้สรุปผลการศึกษาทั้งทางกว้างและทางลึก ดังรายละเอียดต่อไปนี้¹⁶

1. ในส่วนการทุจริตหาเสียงทางลึก ผู้สมัครรับเลือกตั้งพยายามหลีกเลี่ยงกฎหมาย โดยเฉพาะในมาตรา 35 ของกฎหมายเลือกตั้ง ด้วยการดัดแปลงวิธีการให้สอดคล้องและแนบแน่นกับประเพณีและวัฒนธรรมตามแต่ละภาค เช่น เป็นผู้จัดเงินดำเนินการสมรสหมู่ เป็นต้น

2. การทุจริตซื้อ-ขายเสียง ได้ถูกสร้างและพัฒนาจนกลายเป็นสถาบัน เป็นการทุจริตการเลือกตั้งในเชิงระบบจัดตั้ง ด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่ายรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ จนเกิดความเหิมเกริมไม่เกรงกลัวกฎหมาย แต่กลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่ได้ซึมซาบเข้าไปในวิถีคิดและวิถีชีวิตของชาวบ้านโดยเห็นว่าการซื้อ-ขายเสียงเหมือนกับการซื้อ-ขายสิ่งของธรรมดาสามารถทำได้อย่างชอบธรรม ไม่ถือว่าเป็นความผิด เห็นได้จากช่วง 1 - 2 วันก่อนวันเลือกตั้ง ชาวบ้านจะนั่งรอหัวคะแนนนำเงินมาซื้อ-ขายเสียง ทั้งนี้ ได้แพร่กระจายปกคลุมพื้นที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่

3. การทุจริตหาเสียงทั้งทางกว้างและทางลึก ภาคใต้มีการทุจริตมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามลำดับ โดยการทุจริตทางกว้างนั้น สมาชิกพรรคชาติไทยมีการทุจริตมากที่สุด ร้อยละ 64.8 พรรคสามัคคีธรรม ร้อยละ 64.2 พรรคความหวังใหม่ ร้อยละ 60.9 พรรคกิจสังคม ร้อยละ 44.8 พรรคประชาธิปไตย ร้อยละ 37.2

4. การทุจริตทางลึก พบว่า สมาชิกพรรคความหวังใหม่ใช้วิธีนี้มากเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 48.5 พรรคชาติไทย ร้อยละ 45.7 พรรคสามัคคีธรรม 41.8 พรรคกิจสังคม ร้อยละ 32.3 พรรคประชาธิปไตย ร้อยละ 23.7

5. หากพิจารณาการทุจริตซื้อ-ขายเสียง จำแนกตามพรรคการเมือง พบว่า สมาชิกพรรคชาติไทยมีการทุจริตมากที่สุด ร้อยละ 32.4 โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการเล่นการพนัน หรือ หวยผู้สมัคร การจัดซื้อ-ขายบัตรประจำตัวประชาชน โดยทำเป็นบัตรผีวิ่งและทำเป็นบัตรเบิก อันดับ 2 พรรคสามัคคีธรรม ร้อยละ 31.3 ส่วนใหญ่สมาชิกพรรคใช้วิธีการจัดตั้ง ลากพา

¹⁶ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ 29 เมษายน 2535 หน้า 16

การจัดซื้อ-ขายเสียงโดยใช้หมายเลขธนบัตร และการจัดซื้อ-ขายบัตรประจำตัวประชาชนโดยทำเป็นบัตรเก็บ ที่สำคัญพบการผิดปกติกของกระแสการเงินมากที่สุดกับสมาชิกของพรรคสามัคคีธรรม

อันดับ 3 พรรคความหวังใหม่ ร้อยละ 25.7 ส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการตกเขี้ยวการจัดซื้อ-ขายบัตรประจำตัวประชาชน โดยทำเป็นบัตรมีเวียน อันดับ 4 พรรคประชาธิปัตย์ ร้อยละ 15.3 และอันดับ 5 พรรคกิจสังคม ร้อยละ 13.7 เห็นได้ว่า การทุจริตซื้อ-ขายเสียงจะเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองใหญ่โดยเฉพาะพรรคที่ร่วมรัฐบาล

6. สำหรับการทุจริตการลงคะแนนเสียง พบว่า ภาคกลางมีการทุจริตลงคะแนนเสียง ร้อยละ 15.5 ส่วนภาคอื่นไม่พบ โดยจังหวัดที่พบนั้น ได้แก่ สมุทรปราการ เขต 1 และ 2 ชัยนาท เพชรบุรี ชลบุรี ปทุมธานี และนครปฐม หากจำแนกตามพรรคการเมือง พรรคชาติไทยทุจริต ร้อยละ 21.2 รองลงมาพรรคความหวังใหม่ ร้อยละ 7.6 และพรรคสามัคคีธรรม ร้อยละ 7.5

7. การดำเนินการกับนักการเมืองที่มีหลักฐานชัดเจนว่ากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งที่ผ่านมานั้นได้ส่งเรื่องไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วจำนวน 263 ราย ผู้ว่าฯ ตอบกลับมา 122 ราย คือ ตอบว่าดำเนินการส่งฟ้องศาลแล้ว 2 ราย อยู่ระหว่างการสอบสวน 36 ราย ไม่มีหลักฐานและไม่พบว่ามีคามผิดตามที่องค์กรกลางอ้าง 84 ราย ยังไม่ตอบมาอีก 139 ราย

8. ผลการประเมินการทำงาน ของคณะกรรมการที่ผ่านมาทำให้การซื้อขายเสียงเปลี่ยนรูปแบบจากบนดินให้เป็นใต้ดิน และพบปัญหาการจัดการเลือกตั้งของกระทรวงมหาดไทยมาก ดังนั้นข้อเสนอที่จะเสนอต่อรัฐบาลชุดนี้คือ จะให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งต่อไป แต่ให้แก้ไขกฎหมายให้อำนาจที่จะฟ้องร้องผู้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งได้ ขณะเดียวกัน จะเสนอแนวความคิดที่จะให้มีองค์กรอิสระจัดการเลือกตั้งเอง แทนกระทรวงมหาดไทย สำหรับอาสาสมัครในแต่ละจังหวัดก็ยังคงติดตามสังเกตการณ์การปฏิบัติหน้าที่ของ ส.ส. ที่ได้รับเลือกตั้งต่อไป

องค์กรกลางใหม่

การสอดส่องดูแลการเลือกตั้งขององค์กรกลางเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ที่ผ่านมามีข้อได้เปรียบที่ประสพกับความล้มเหลว ผิดความคาดหวังของประชาชน เพราะไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้กับพยานหลักฐานการทุจริตการเลือกตั้งที่มีจำนวนมาก

องค์กรกลางไม่สามารถระงับยับยั้งการซื้อขายเสียงให้เบาบางลงได้ แต่กลายเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการซื้อขายเสียงที่แยบยลมากขึ้น

LIART

ดังนั้นเมื่อมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2535 ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 สิ้นสุดลง และกำหนดการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 13 กันยายน 2535 จึงเกิดเสียงเรียกร้องให้องค์กรกลาง 2 ปรับบทบาทโครงสร้าง และวิธีการทำงานใหม่ เพื่อจะได้ไม่ตกอยู่ในสภาพองค์กรเสื่อมถอยเช่นที่ผ่านมา

บทเรียนจากองค์กรกลาง 1 ประชาชนตั้งความหวังเอาไว้มากที่จะจับทุจริตการเลือกตั้งได้ ทั้ง ๆ ที่ไม่มีอำนาจ แต่เป็นอำนาจโดยตรงของกระทรวงมหาดไทย ทางออกที่ควรจะทำคือให้รัฐบาลตั้งหน่วยเฉพาะกิจ ปราบปรามการซื้อขายเสียง และดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งข้อเรียกร้องนี้กระทรวงมหาดไทยรับที่จะดำเนินการอย่างจริงจัง องค์กรกลาง 2 จึงยังเป็นความหวังใหม่ แม้จะเคยผิดหวังมาแล้วก็ตาม แต่เมื่อรัฐบาลของ นายอานันท์ ปันยารชุน ประกาศจะให้การดำเนินการเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม ดังที่กำหนดไว้ในนโยบายของคณะรัฐมนตรี ข้อ 8 ซึ่งแถลงต่อรัฐสภาในวันจันทร์ที่ 22 มิถุนายน 2535 ว่า

“ส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกของประชาชนให้ตระหนักในความสำคัญและบทบาทของตนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และจะกำกับดูแลการเลือกตั้งทั่วไปที่จะมีขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย บริสุทธิ์ และยุติธรรม”

ดังนั้นเมื่อภาระกิจหลักของรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน คือการดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ และยุติธรรม ย่อมจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลตั้งองค์กรกลางขึ้นมา ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้้องค์กรกลาง 2 คงจะทำงานได้ผลสำเร็จมากกว่าการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 เพราะกระทรวงมหาดไทยได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 2 ชุด คือคณะกรรมการปราบปรามการซื้อขายเสียง และคณะกรรมการปราบปรามผู้มีอิทธิพล โดยมี นายอนันต์ อนันตกุล ปลัดกระทรวงเป็นประธานทั้ง 2 ชุด

องค์กรกลางที่ดูแลการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535

นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการองค์กรกลางเพื่อทำหน้าที่สอดส่องดูแลการเลือกตั้งในวันที่ 13 กันยายน 2535 จำนวน 44 คน

ผู้ที่เป็นกรรมการองค์กรกลาง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการองค์กรกลางมี 44 คน ประกอบด้วย

LI RT

1. นางสาวศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์	ที่ปรึกษา
2. นายศิริพงษ์ ศรีพิพัฒน์	ที่ปรึกษา
3. นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานกรรมการ
4. พลเอก สายหยุด เกิดผล	รองประธานกรรมการ
5. คุณหญิงอัมพร มีสุข	รองประธานกรรมการ
6. นายลัก กอแสงเรือง	รองประธานกรรมการ
7. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือผู้แทน	กรรมการ
8. อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา หรือผู้แทน	กรรมการ
9. อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร หรือผู้แทน	กรรมการ
10. นายเกษม สรศักดิ์เกษม	กรรมการ
11. นายจีระ หงส์ลดารมภ์	กรรมการ
12. นายชัยวัฒน์ คำนวน	กรรมการ
13. นายชัยสิริ สมุทวณิช	กรรมการ
14. นายไชยันต์ รัชชกุล	กรรมการ
15. นายเทอด เจริญวัฒนา	กรรมการ
16. นายบรรณิณี เศรษฐบุตร	กรรมการ
17. นายบุญเทียน คำชู	กรรมการ
18. นายบัญญัติ ขวนแหล	กรรมการ
19. นางเรวดี ประเสริฐเจริญสุข	กรรมการ
20. นางสาววารี หะวานนท์	กรรมการ
21. นายวิชัย ไชควิวัฒน์	กรรมการ
22. นางวิมลศิริ ชำนาญเวช	กรรมการ
23. นางศรีวิการ์ เมฆวัชรชัยกุล	กรรมการ
24. นายสกุล สื่อทรงธรรม	กรรมการ
25. นายสงวน นิตยารัมภ์พงศ์	กรรมการ
26. นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์	กรรมการ
27. นายสมเจตน์ วัฒนาศร	กรรมการ
28. นายสมชัย ศรีสุทธิยากร	กรรมการ
29. นายสมบัติ จันทรวงศ์	กรรมการ

30. นายสมบัติ นพรัก	กรรมการ
31. นายสมพงษ์ พัดปุย	กรรมการ
32. นายสมยศ เชื้อไทย	กรรมการ
33. นายสอวัฐ มากบุญ	กรรมการ
34. นายสุขุม นวลสกุล	กรรมการ
35. นายสุจิต บุญบงการ	กรรมการ
36. นายสุริชัย หวันแก้ว	กรรมการ
37. นายอัมมาร สยามวาลา	กรรมการ
38. นายอำนาจ สอนอิมสาตร์	กรรมการ
39. นายอาชวี เตาลานนท์	กรรมการ
40. ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย	กรรมการ
41. นายโคทม อาริยา	เลขานุการ
42. นางสาวมาลี พงษ์พงศาวัลย์	ผู้ช่วยเลขานุการ
43. นางสาวสุจิตรา สุดเดี้ยวไกร	ผู้ช่วยเลขานุการ
44. นางสาวลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

การดำเนินงานขององค์กรกลางชุดใหม่

คณะกรรมการติดตามสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง (องค์กรกลาง) ชุดใหม่ เพื่อทำหน้าที่ติดตามสอดส่องดูแลการเลือกตั้งในวันที่ 13 กันยายน 2535 มีนายเกษม สุวรรณกุล เป็นประธานกรรมการ และเนื่องจากการที่เคยเป็นประธานองค์กรกลางครั้งก่อน จึงมีประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจในปัญหาการทำงานขององค์กรกลาง ตลอดจนถึงจุดอ่อน จุดแข็ง และประเด็นที่ควรปรับปรุง

นายเกษม สุวรรณกุล ได้คาดหวังว่าการทำงานขององค์กรกลางจะดีกว่าที่ผ่านมา เพราะมีประสบการณ์และความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยดีมาก การทำงานขององค์กรกลางในครั้งนี้จะให้มีอาสาสมัครถึง 60,000 คน และเสนอขออนุมัติใช้งบประมาณ 60 ล้านบาท และจะปรับปรุงในส่วนที่ต่างจากครั้งที่แล้วคือ¹⁷

17 คำให้สัมภาษณ์ของ นายเกษม สุวรรณกุล จากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 7 กรกฎาคม 2535 หน้า 20

1. การคัดเลือกอาสาสมัครให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และต้องเป็นกลางอย่างแท้จริง หากคนใดไม่เป็นกลางจะเชิญให้ออกไป
2. โครงสร้างใหม่ขององค์กรกลางจะต่างกับครั้งที่แล้ว คือฝ่ายรับแจ้งเหตุกับฝ่ายสังเกตการณ์เลือกตั้ง จะทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด และมีองค์กรกลางระดับจังหวัด ซึ่งจะมีการประกอบไปด้วยผู้นำในจังหวัด และข้าราชการจากกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงศึกษาธิการ
3. มีการเชื่อมโยงกับฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กรกลางอย่างใกล้ชิด โดยได้เสนอแผนงานที่จะประสานภายในให้มากที่สุด
4. เรื่องการประสานงาน การให้ข่าวสารต้องประสานกับองค์กรอื่น เช่น กระทรวงมหาดไทยและกลุ่มพลังอื่นที่อาจจะมีบทบาทร่วมกัน และจะต้องพยายามประสานกับสื่อข่าวทั้งต่างประเทศและในประเทศ นอกจากนั้นจะต้องประสานในระดับจังหวัดให้มากขึ้น เช่น มีการอบรม นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การทำงานประสานงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานกับกระทรวงมหาดไทย ทั้ง 2 ฝ่ายมีบุคลากรอยู่ในองค์กรซึ่งกันและกัน และกิจกรรมทุกอย่างที่มหาดไทยทำอยู่
5. การรณรงค์เรื่องข้อมูลขององค์กรกลางที่ได้สะสมรวบรวมไว้ เช่น ข้อมูลการรับแจ้งเหตุหรือการนำเสนอให้เห็นถึงข้อมูลอย่างที่เกิดขึ้นตั้งแต่คราวที่แล้ว เช่น พฤติกรรมของนักการเมืองในอดีตที่ผ่านมา รวมทั้งการย้ายพรรคด้วย
6. การคัดเลือกอาสาสมัคร ได้มอบหมายให้จังหวัดไปคัดเลือก และต้องตรวจสอบข้อมูลอย่างเคร่งครัด และให้พรรคการเมืองทุกพรรคส่งข้อมูลเรื่องความเป็นกลางของอาสาสมัคร เพื่อไม่ให้มีอาสาสมัครในลักษณะแอบแฝง
7. องค์กรกลางมีปัญหาเรื่องการดำเนินคดี เพราะที่ผ่านมามีการกล่าวหาว่าไม่มีหลักฐานชัดเจน ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมของนักการเมืองเหล่านั้น สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการเฝ้ามองขององค์กรกลางและมหาดไทยได้ ซึ่งเป็นจุดสำคัญมากในการเลือกตั้งครั้งนี้
8. องค์กรกลางได้มีข้อเสนอให้นับคะแนนที่อำเภอ ซึ่งจะป้องกันการซื้อเสียงได้ เพราะถ้ามีการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง จะทำให้ตรวจสอบคะแนนกันได้

ข้อเสนอขององค์กรกลางต่อกระทรวงมหาดไทย

องค์กรกลางได้ยื่นข้อเสนอต่อกระทรวงมหาดไทยเพื่อขอความร่วมมือในหลายประการ คือ :-

1. ข้อเสนอเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการทำงาน ได้เสนอรวม 6 ข้อ คือ ¹⁸
 1. โครงสร้าง ซึ่งครั้งนี้ต้องสอดคล้องกับการบริหารการเลือกตั้งของกระทรวงมหาดไทยที่เน้นจังหวัดและเขตเลือกตั้ง
 2. การประสานงานจะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการประสานงาน ทั้งระดับประเทศ/จังหวัด/อำเภอ
 3. ที่ประชุมรับหลักการจะให้ มีหน่วยเฉพาะกิจของตำรวจ เพื่อจับคนซื้อเสียง
 4. กระทรวงมหาดไทยรับข้อเสนอขององค์กรกลางที่ว่า จะแก้ไขอะไรบ้าง แต่ติดประเด็นเรื่องข้อกฎหมาย
 5. คาดว่าการส่งชื่ออาสาสมัครสังเกตการณ์ต้องส่งก่อนถึงวันสมัคร 3 สัปดาห์
 6. องค์กรกลางต้องการให้ข้าราชการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การเมือง โดยให้ใช้สถานที่ราชการ สำหรับการจัดเวทีประชาธิปไตย

ทั้งนี้ ในการตั้งหน่วยเฉพาะกิจเพื่อปราบปรามการซื้อขายเสียงเป็นหน้าที่โดยตรงของกระทรวงมหาดไทย ถ้าหากองค์กรกลางต้องการ สามารถร้องขอหน่วยเฉพาะกิจจากกระทรวงมหาดไทยได้

สำหรับข้อเสนอทั้ง 6 ประการนั้น กระทรวงมหาดไทยพร้อมจะดำเนินการ โดยการยืนยันจากพลตำรวจเอก เกา สารสิน รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่ว่าจะมีการร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาใกล้ชิดมากขึ้น โดยในครั้งนี้อค์กรกลางมีอาสาสมัครตรวจสอบทุกจุด บางแห่งจะลงลึกถึงระดับอำเภอ จะทำให้การประสานงานดีขึ้น

2. ข้อเสนอเพื่อให้กระทรวงมหาดไทย แก้ไขกระบวนการเลือกตั้ง ได้เสนอรวม 7 ข้อคือ ¹⁹

1. นับบัตรลงคะแนนก่อนและหลังเสร็จสิ้นการลงคะแนน
2. การแต่งตั้งกรรมการนับคะแนนในหน่วยเลือกตั้งต้องคละกัน และข้ามถิ่น
3. ให้ยกเลิกหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ใกล้ชิดกันมาก

18 คำให้สัมภาษณ์ของนายโคทม อาริยา จากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 7 กรกฎาคม 2535 หน้า 20

19 หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 13 กรกฎาคม 2535 หน้า 22

4. จัดยานพาหนะรับส่งผู้ลงคะแนน โดยอาจจะขอความช่วยเหลือจากภาคธุรกิจ แต่อาจจะมีปัญหาในการปฏิบัติที่เกี่ยวกับงบประมาณและอาจจะไม่ทั่วถึง

5. ให้สำเนารายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งแก่อาสาสมัครองค์กรกลาง เพราะจะนำไปกระตุ้นให้ประชาชนออกมาตรวจสอบรายชื่อและเลือกตั้ง

6. พิมพ์ตัวอักษรกำกับผลคะแนนการเลือกตั้งไว้ด้วย เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

7. กำหนดให้วันที่ 12 กันยายน เป็นวันหยุดงานของพนักงาน ลูกจ้างภาคเอกชน เพื่อจะได้เดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ภูมิลำเนาเดิมได้

3. ข้อเสนอจากการหารือระหว่างองค์กรกลางและพรรคการเมืองต่าง ๆ เพื่อเสนอแนะแก้ไขกระบวนการเลือกตั้ง²⁰

1. หลายพรรคแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรา 35 การจัดมหรสพ จัดเลี้ยง หรือเสนอจะให้ทรัพย์สินต่าง ๆ แม้จะแก้ไขอย่างไรก็ไม่สามารถควบคุมได้ในการปฏิบัติ

2. การนับคะแนนหน้าอำเภอจะก่อให้เกิดปัญหาการโกงคะแนนระหว่างการขนย้ายหีบบัตร หรือการลักพาหีบบัตรเลือกตั้ง เป็นต้น แต่หากมีมาตรการที่จะป้องกันได้ก็ควรจะทำได้

3. บัตรลงคะแนนควรจะใช้กระดาษหนา เพราะการใช้กระดาษบางแล้วจะฉีกขาดง่าย และสามารถเห็นการลงคะแนนได้ด้วย

4. ช่องกากบาทสำหรับผู้ไม่ประสงค์จะลงคะแนนที่อยู่บนสูงสุดของบัตรลงคะแนนนั้นควรจะลดขนาดลงและให้ลงมาอยู่ช่องสุดท้ายของบัตร เพื่อป้องกันความลับสนของผู้ลงคะแนน

5. การใช้สถานที่ราชการหาเสียงควรเปิดโอกาสให้ทุกพรรคอย่างเท่าเทียมกัน

6. ควรมีมาตรการป้องกันมิให้ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยหาเสียงให้กับ

นักการเมือง

²⁰ หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 13 กรกฎาคม 2535 หน้า 22

แนวการดำเนินงานขององค์กรกลาง²¹

หน้าที่จะเน้นเรื่องการส่งเสริมและพิทักษ์ปกป้องประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง

2. รูปแบบขององค์กรได้แบ่งเป็น 4 ฝ่าย และมีประธานแต่ละฝ่ายรับผิดชอบ คือ ฝ่ายสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง มีนายบรรณิทธิ เศรษฐบุตร เป็นประธาน ฝ่ายรณรงค์เผยแพร่ มีนายชัยสิริ สมุทวณิช เป็นประธาน ฝ่ายข้อมูล มีนายอัมมาร์ สยามวาลา เป็นประธาน และฝ่ายการเงิน มีนางวาริ หะวานนท์ เป็นประธาน

3. จะใช้อาสาสมัคร 60,000 คน และหัวหน้าอาสาสมัคร 3,000 คน การรับสมัครอาสาสมัครจะให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งเดือนก่อนการเลือกตั้ง

4. จะให้จังหวัดเป็นสำนักงานขององค์กรกลาง เพื่อเป็นการรวมกลุ่มขององค์กรผู้นำชุมชนในท้องถิ่นในการเคลื่อนไหวไปพร้อม ๆ กับหัวคะแนน

5. จะเสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้ข้าราชการทำหน้าที่รณรงค์ในการเลือกตั้งอย่างจริงจัง ไม่ใช่อยู่เป็นกลางอย่างเดียว

6. มีนักธุรกิจเข้าร่วมเป็นกรรมการองค์กรกลางเพื่อช่วยรณรงค์ในระดับผู้ใช้แรงงาน และจะให้นักธุรกิจระดับท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นกรรมการระดับจังหวัด

7. จะคัดเลือกกรรมการองค์กรกลาง 10 คน เข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อประสานงานกับกระทรวงมหาดไทย

การปรับบทบาทขององค์กรกลาง

ประธานองค์กรกลางได้ปรับบทบาทขององค์กรกลางว่า องค์กรกลางกำลังพิจารณาที่จะเปลี่ยนบทบาทไปทำหน้าที่หลัก 3 ประการ แทนที่จะไปทำหน้าที่ปราบปรามการทุจริต ชื่อเสียง ซึ่งเป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย เพราะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลอยู่แล้ว โดยการเลือกตั้งครั้งนี้ องค์กรกลางจะทำหน้าที่เป็นตัวเสริมความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยเท่านั้น หน้าที่หลัก 3 ประการได้แก่²²

พยายามส่งเสริมจิตสำนึกโดยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิให้มากที่สุด

21 คำให้สัมภาษณ์ของนายโคทม อาริยา จากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 9 กรกฎาคม 2535 หน้า 21

22 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ 5 กรกฎาคม 2535 หน้า 16 เกษม สุวรรณกุล ประธานองค์กรกลาง

2. ดูแลสอดส่องเจ้าหน้าที่ว่าได้ทำหน้าที่อย่างดีแล้วหรือไม่แทนที่จะไปทำหน้าที่ปราบปรามการทุจริตชื่อเสียง เช่นการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว ก็ให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย เพราะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลอยู่แล้ว
3. ทำหน้าที่สรรหาอาสาสมัครเข้าไปอยู่ในหน่วยเลือกตั้ง

อาสาสมัคร

อาสาสมัครทำหน้าที่ 3 ประการ คือ

ดูแลให้การเลือกตั้งเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งต้องคำนึงถึงข้อจำกัดคือเรื่องงบประมาณที่รัฐบาลให้มา

2. บทบาทขององค์กรกลางจะเป็นเรื่องกระบวนการเลือกตั้งที่ถูกต้องที่จะให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยอาสาสมัครที่ลงไปไม่ใช่เพียงแต่ดูแลการเลือกตั้ง แต่เป็นการรณรงค์การเลือกตั้ง

3. เป็นเรื่องของการรายงานซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการ การคัดเลือกอาสาสมัครจะคัดเลือกจากคนที่เป็นกลางไม่ฝักใฝ่พรรคใดพรรคหนึ่ง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาพิสูจน์

องค์กรกลางจะมีศูนย์อยู่ในจังหวัดต่าง ๆ โดยมุ่งหวังอาศัยสถาบันทางการศึกษาช่วยเหลือในแง่ทรัพยากรบุคคล

งานอาสาสมัครเป็นงานลำบาก ผู้ที่จะทำหน้าที่ได้ดีต้องมีเจตนาแน่วแน่ที่จะร่วมกันแก้ไขให้การเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ ยุติธรรมอย่างไร งานนี้ไม่ได้หวังค่าตอบแทนที่เป็นเงินทอง หรือทำเพื่อหวังบทบาททางการเมือง และหลายครั้งที่อาสาสมัครถูกโจมตีจากฝ่ายต่าง ๆ ว่าฝักใฝ่พรรคการเมือง บางครั้งการทำงานถูกมองว่าเป็นศัตรู เพราะอาจจะไปเห็นความผิดของบุคคล และนำมาเผยแพร่

อาสาสมัครขององค์กรกลางจะเริ่มปฏิบัติงานในพื้นที่ก่อนการเลือกตั้งประมาณ 3 สัปดาห์ โดยจะทำงานทั้งกลางวันและกลางคืน และจะดูแลสถานการณ์ภายหลังปิดหีบบัตรลงคะแนนแล้วเพราะการจ่ายเงินชื่อเสียงบางครั้งจะกระทำกันภายหลังการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแล้ว

ยุทธวิธีในการสอดส่องดูแลการเลือกตั้งขององค์กรกลางใหม่

ผลการประชุมหัวหน้าอาสาสมัครองค์กรกลางทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2535 ได้กำหนดยุทธวิธีในการสอดส่องดูแลการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ดังนี้²³

1. ให้กำหนดพื้นที่เป้าหมายที่ต้องส่งอาสาสมัครลงไป
2. ใน 7 วันก่อนเลือกตั้งให้อาสาสมัครใช้บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกณรงค์ให้ประชาชนทุกบ้านไปใช้สิทธิ รวมทั้งแจกเอกสารคู่มือประชาชน จำนวน 1.2 ล้านบาท นอกจากนี้ช่วยกันเป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแลผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขณะนี้มีอาสาสมัครทั่วประเทศทั้งสิ้น 65,820 คน
3. ให้อาสาสมัครทำหน้าที่ตรวจนับคะแนนของผู้สมัครแต่ละพรรค และรายงานให้องค์กรกลางทราบ
4. ให้ตั้งศูนย์ปฏิบัติการพิเศษ เพื่อส่งข่าวสารของประชาชนและดำเนินการกับผู้ทุจริตเลือกตั้ง

บทบาทขององค์กรกลางในการดูแลการเลือกตั้ง : ความสำเร็จหรือล้มเหลว

การเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมนั้น ไม่ใช่เฉพาะการซื้อเสียง ขायสิทธิ ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การโกงการเลือกตั้งโดยวิธีการลงคะแนนกันเอง หรือเวียนเทียน การใช้อำนาจรัฐข่มขู่คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง การโกงการนับคะแนนหรือรวมคะแนนผิด ไฟฟ้าดับ เป็นต้น ซึ่งเทคนิคการโกงเหล่านี้มีมากมาย

คั้งนั้นหน้าที่หลักขององค์กรกลางในการดูแลการเลือกตั้งให้เกิดความสุจริตยุติธรรมในการเลือกตั้งได้แก่การดำเนินการในเรื่องเหล่านี้²⁴

1. ไม่ให้มีการซื้อขายเสียง ซึ่งการซื้อขายเสียงเกิดจากโครงสร้างที่มีช่องว่างมากทางสังคม เศรษฐกิจ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การซื้อขายเสียงไม่ใช่สิ่งที่ทำเปิดเผยจะได้ตรวจจับได้ จะหวังให้องค์กรกลางแก้ในเรื่องนี้อาจจะไม่ได้ผล
2. ไม่ให้มีการโกงการลงคะแนน โดยการมีบัญชีมี บัตรมี การทำไฟดับขณะนับคะแนนแล้วเติมบัตร ฯลฯ เรื่องนี้ความรับผิดชอบอยู่ที่กระทรวงมหาดไทย ถ้ากระตุ้นให้ประชาชน อาสาสมัคร ตัวแทนพรรคการเมืองไปช่วยกันตรวจสอบที่หน่วยลงคะแนนกันมาก ๆ อาจจะทำให้ลดลงไปบ้าง องค์กรกลางจะทำประโยชน์ได้มากพอสมควรในเรื่องนี้

²³ ผลการประชุมหัวหน้าอาสาสมัครองค์กรกลางทั่วประเทศ หนังสือพิมพ์มติชน วันที่ 30 สิงหาคม 2535 หน้า 24

²⁴ ประเวศ วะสี "องค์กรกลางดูแลการเลือกตั้ง" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 38 ฉบับที่ 33 หน้า 14-15

3. การมีคนดีได้รับเลือกตั้งไปทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ซึ่งเรื่องนี้นับเป็นสุดยอดปรารถนาของผู้รักความบริสุทธิ์ยุติธรรม แต่ในความเป็นจริงแล้วนักการเมืองมีทั้งคนดีและคนเลว การเลือกตั้งคงยากที่จะให้คนดีได้รับเลือกตั้งทั้งหมด เพราะจะมีนักการเมืองจำนวนหนึ่งที่ได้รับเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นผู้มีอำนาจบารมี เป็นผู้มั่งคั่งมีอิทธิพล และมีเงิน โดยที่ไม่ได้เป็นคนดี มีอุดมการณ์อย่างแท้จริงที่จะทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เพราะนักการเมืองที่เลวเหล่านี้ เมื่อเข้ามาแล้วย่อมจะแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบเพื่อตนเองและพรรคพวก

ดังนั้น สิ่งที่จะประเมินความสำเร็จหรือล้มเหลวเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรกลางในการดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตยุติธรรม คือการไม่ให้มีการซื้อขายเสียง ไม่ให้มีการโกง การลงคะแนน และรณรงค์ให้คนไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากที่สุด โดยเลือกคนดีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

วิธีการซื้อเสียง

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้งจะต้องมีปัญหาเรื่องการซื้อเสียง ซึ่งแต่ละคนมีวิธีการซื้อเสียงแตกต่างกันไปมากมาย

การซื้อเสียง หมายถึง การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือบุคคลที่สามเสนอสิ่งตอบแทนหรือทรัพย์สินต่าง ๆ หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินสิ่งตอบแทนแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้ลงคะแนนหรืองดการลงคะแนนแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง หรือทั้งคณะในเขตการเลือกตั้งนั้น ๆ

การซื้อเสียงมีหลายวิธีและแตกต่างกันไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะมีการเลือกตั้ง ดังกล่าวต่อไปนี้²⁵

1. ซื้อผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือซื้อคู่แข่ง คือการที่ผู้สมัครเสนอเงื่อนไขต่าง ๆ ให้กับคู่แข่งชั้นเพื่อไม่ให้ลงสมัครแข่งขันกับตน หรือให้ผู้สมัครที่เป็นคู่แข่งชั้นนั้นลงสมัคร เพื่อกันคะแนนของคู่แข่งคนอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์กับตนในการที่จะได้รับเลือกตั้ง การซื้อเสียงชนิดนี้จะทำก่อนมีการรับสมัครหรือตกลงหลังมีการรับสมัครแล้ว ก่อนการเลือกตั้งในช่วงใดช่วงหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีนิยมกันพอสมควร ส่วนใหญ่จะนิยมกันมากในภาคอีสานและภาคกลาง รวมทั้งภาคเหนือ

2. ซื้อเห คือเป็นการซื้อผู้สมัครเหมือนกัน แต่เป็นการซื้อผู้สมัครที่ไม่มี ความหวัง

²⁵ หนังสือพิมพ์แนวหน้า วันศุกร์ที่ 21 สิงหาคม 2535 หน้า 5 "ซื้อเสียงกันอย่างไร"

ว่าจะชนะการเลือกตั้ง เพื่อให้ผู้สมัครคนนั้นดำเนินวิธีการใดก็ตามให้คะแนนในส่วนของตนมาตก เป็นของผู้ซื้อ นิยมกันมากในภาคอีสานและภาคเหนือรวมทั้งภาคกลางบางพื้นที่

3. ซื้อหัวคะแนน เป็นการซื้อบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่ผู้สมัคร ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอิทธิพล หรือมีความนิยมในหมู่ชาวบ้านในชุมชนต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการต่าง ๆ กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, พระ, สจ., สท. ฯลฯ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ลงคะแนนให้กับตนและ คณะหรือให้ดำเนินการเพื่อให้ชาวบ้านงดออกเสียงแก่คู่แข่งชั้น เพื่อให้คะแนนของตนหรือ คณะตนชนะคู่แข่งชั้น นิยมกันทุกภาค

4. ซื้อเสียง เป็นการซื้อเสียงแบบไม่หวังผลในทางปฏิบัติมากนัก โดยการที่ผู้สมัคร ตั้งศูนย์ต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนทั่วไป เมื่อมีชาวบ้านเข้ามาก็จะ แจกสิ่งของหรือเงินทองติดไม้ติดมือกลับไปโดยไม่หวังผลอะไร ทำที่ว่าตัวเองเป็นคนใจกว้าง ใจ นึกเลง หรือใจบุญ

5. ซื้อส้ม เป็นการซื้อเสียงเคลื่อนที่ของผู้สมัครบางคนหรือบางคณะ โดยการ ออกพบชาวบ้านเรื่อย ๆ ในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ พบชาวบ้านที่ไหนเมื่อสอบถามว่าเป็นคนในพื้นที่ นั้น ๆ จะให้สิ่งตอบแทนโดยไม่มีเงื่อนไข แต่จะบอกว่าเป็นผู้ใด หรือผู้สมัครเบอร์ใด พรรคอะไร ให้ ช่วย ๆ หน่อย มีอะไรเดือดร้อนให้ไปหา พบง่าย ใช้คล่อง อะไรทำนองนั้น

6. ซื้อเจาะ เป็นการซื้อเสียงที่หวังผลในทางปฏิบัติ วิธีปฏิบัติหรือการให้ทรัพย์สิน หรือสิ่งของตอบแทน โดยมีเงื่อนไขและสามารถพิสูจน์ได้ในภายหลังเมื่อพ้นวันเลือกตั้งแล้ว มี การจดหมายเลขบัตรประชาชน มีการยึดบัตรประชาชน มีการกำหนดเวลาและมีหัวหน้าหรือหัว คณะคุมไปลงคะแนน จะทำเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละหน่วยเลือกตั้งจะมีหลายกลุ่ม วิธีนี้จะทำเป็นระ บบมาก นิยมทำกันทุกภาค หัวคะแนนไม่สามารถปิดพลั่วได้

7. ซื้อกรรมการหรือซื้อคู้หา เป็นการซื้อเสียงที่หวังผล เป็นการซื้อกรรมการคุม คู้หาเลือกตั้งนั้น ๆ โดยวิธีการให้กรรมการประจำคู้หาเลือกตั้งใช้บัตรเลือกตั้งที่เหลือนอกเหนือ จากมีผู้มาใช้สิทธิ์แล้ว กรรมการจะเป็นผู้กาเบอร์ลงคะแนนแล้วหย่อนบัตรลงหีบเอง หรือมีการ เวียนเทียนโดยกรรมการรู้เห็นเป็นใจกับหัวคะแนนที่นำชาวบ้านมา ถือบัตรคนอื่นมาหรือไม่ มี บัตรก็สามารถลงคะแนนได้ เพราะมีการตรวจเช็คบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ์ แต่ไม่มาลงคะแนน เป็น การลงคะแนนแทนบุคคลผู้นั้นเลย การซื้อกรรมการประจำคู้หาเลือกตั้งนั้นนิยมกันมากทุก ภูมิภาค และเป็นวิธีที่ได้ผลมากสำหรับการโกงการเลือกตั้งและจะทำในที่ชนบทเท่านั้น

8. ซื้อเกาะ เป็นการซื้อเสียงสำหรับผู้สมัครที่มีชื่อเสียงไม่ค่อยดีหรือมีคะแนนนิยม ไม่ดีนัก วิธีการคือ เสนอสิ่งตอบแทนโดยบอกผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งว่า ให้เลือกเบอร์ที่มีคะแนนนิยม

และเบอร์ของตนด้วย คือ ผากเบอร์ตัวเองด้วย หรือเมื่อจะเลือกเบอร์อื่นแล้ว (ผู้สมัครที่มีคะแนนดี) ก็ให้กาเบอร์ของตนไปด้วยวิธีนี้จะใช้ในเขตเลือกตั้งที่มีแค่สองคนขึ้นไป หมายถึง มีผู้มีสิทธิได้รับเลือกตั้งตั้งแต่สองคนขึ้นไป และผู้สมัครต่างคนต่างหาเสียง นิยมกันทั่วไปทุกภาค

9. **ซื้อกราด** เป็นการซื้อเสียงที่ไม่หวังผลมากนักในทางปฏิบัติ หมายความว่า เป็นการซื้อเสียงแบบดูเชิงคู่ต่อสู้ เสนอให้เท่านั้นเท่านั้นในราคาต่ำ ๆ เพื่อประเมินคู่ต่อสู้ว่าจะเสนอเท่าไร แล้วจึงเพิ่มให้มากกว่าคู่ต่อสู้ เป็นการซื้อเสียงที่ทำหลายครั้งต่อผู้ลงคะแนนจ่าย เป็นงวด ๆ แล้วแต่คู่ต่อสู้ฝ่ายตรงข้ามจะมีกำลังพอจะสู้ได้ หรือตัวเองไม่มีกำลังสู้ก็จะเลิกไปแล้วหาวิธีใหม่ เพื่อให้ได้คะแนนจากที่แห่งอื่น

10. **ซื้อกัน** เป็นการซื้อเสียงที่หวังผลอีกวิธีหนึ่ง คือการซื้อเสียงโดยให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเพียงพอแล้ว โดยเสนอว่าไม่ต้องไปลงคะแนนให้ใครแม้แต่ตนเอง คือจ้างคนไม่ต้องไปใช้สิทธิลงคะแนน ส่วนใหญ่แล้วบุคคลที่สามจะเป็นผู้ซื้อโดยอ้างว่าไม่ชอบเบอร์ (เพราะหวังให้อีกเบอร์ชนะการเลือกตั้ง) เป็นการทำงานแบบคู่ต่อสู้ตามเกมส์ไม่ทัน นิยมกันทุกภูมิภาค

11. **ซื้อหลอก** เป็นการเสนอเงื่อนไขหลอกลวงผู้มีสิทธิลงคะแนน ให้เกลียดชังคู่ต่อสู้ โดยไปตั้งราคาไว้สูงและบอกว่าคู่ต่อสู้นั้นจะมาจ่ายในวันนั้นวันนี้ หรือนัดวันไว้และให้มัดจำแอบแฝงไปในนามคู่ต่อสู้ เมื่อคู่ต่อสู้ไม่สามารถดำเนินการได้หรือทำความเข้าใจแก้ปัญหาไม่ได้จะเข้าไปปลอมโยนและเสนอราคาให้เพื่อสร้างความชอบธรรมแก่ตนเองและขอคะแนน

12. **ซื้อถล่มหรือยิงถล่ม** เป็นการซื้อเสียงครั้งสุดท้ายเมื่อรู้ว่าคู่ต่อสู้จ่ายเท่าใดแล้ว จึงจัดให้หัวคะแนนออกไปเสนอราคาให้สูงกว่าคู่ต่อสู้ในวันใกล้วันเลือกตั้งเลยเพื่อให้คู่ต่อสู้เตรียมการแก้ไขไม่ทันและซื้อไม่ทัน

13. **ซื้อหวย** เป็นการซื้อเสียงโดยให้ผู้ลงคะแนนมาซื้อเบอร์ตัวเอง หรือพนันว่าเบอร์ไหนจะชนะจะทำโดยให้หัวคะแนนรวบรวมเงินมาซื้อ จะซื้อเงินสดหรือเงินเชื่อก็ได้และตกลงกันว่าจ่ายก็ต่อแต่ละเบอร์จะไม่เท่ากันเบอร์ตัวเองอาจจ่ายมากกว่าเบอร์คู่แข่งเพื่อดึงดูดความสนใจ

14. นอกจากนี้ยังมีวิธีการซื้อเสียงโดยการให้สิ่งของที่ไม่ใช่เงิน เช่น ให้ซื้อเหล้าขวดละ 1 บาทต่อคน เพื่อสร้างความนิยม หรือขายปุ๋ยลดราคาโดยให้ลงคะแนนก่อนค่อยมารับปุ๋ย จ่ายมาครึ่งหนึ่งแล้วผู้สมัครเมื่อได้รับเลือกจะมาดำเนินการจ่ายให้อีกที่หนึ่ง โดยมีการติดต่อร้านค้าไว้และมีหัวคะแนนนำมา ยึดบัตรประชาชนไว้เป็นหลักฐาน วิธีการนี้อาจจะใช้หึงดลงคะแนนเพื่อกันคู่ต่อสู้ หรืออาจจะให้ลงคะแนนก็ได้เพื่อประโยชน์กับตนเองและคณะ วิธีการนี้กำลังระบาดมากเพราะเป็นข้อผูกมัดและได้ผล สินค้าส่วนใหญ่จำเป็นต่อความเป็นอยู่ถ้าไม่ได้รับเลือกตั้ง ผู้ซื้อสินค้าต้องนำเงินมาชำระเอง

วิธีการซื้อเสียงด้วยวิธีการขายสินค้าขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อ ร้านค้าและผู้ลงคะแนน

นอกจากนี้ ยังมีการแจกของต่าง ๆ เช่น น้ำปลา กะปิ เกลือ ฯลฯ โดยหัวหน้าคณะนำออกไปแจกและบอกกันเป็นการภายในว่า เป็นของใคร เบอร์ไหน พรรคอะไร

วิธีดำเนินการซื้อเสียง (จ่ายเงิน)

จ่ายเงินสด ๆ คือ ให้เงินเลยโดยไม่ต้องค้ำ

2. จ่ายหลังเลือกตั้งมีหลายวิธี เช่น

2.1 ให้คูปอง หลังเลือกตั้งนำมารับเงิน

2.2 ตัดหมายเลขธนบัตรให้ หลังเลือกตั้งจึงมาเอาตัวเลขหรือใบธนบัตรไป

2.3 ถ่ายสำเนาธนบัตรให้แล้วนำมารับเงินหลังเลือกตั้ง

2.4 ทำสัญญากู้ยืมเงินแล้วนำมารับหลังเลือกตั้ง นิยมใช้เป็นกลุ่มและให้หัวหน้าคณะและผู้สมัครมีอิทธิพล

2.5 นำไปหยอขึ้นมากลางการเลือกตั้ง

หมายเหตุ ข้อมูลเรื่องนี้เป็นเอกสารประกอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยเฉพาะกิจ ศูนย์รับแจ้งเหตุซื้อขายเสียง กองบัญชาการตำรวจนครบาล

องค์กรกลางได้รับแจ้งเหตุการซื้อเสียงและกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งจำนวนมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประชาชนตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น แต่ไม่มีทางระบายความในใจ เมื่อพบพฤติกรรมหาเสียงที่ผิดกฎหมายจึงระบายมายังองค์กรกลางจำนวนมาก ซึ่งผิดกับแต่ก่อนที่ไม่มีที่ระบาย เพราะนักการเมืองควบคุมกลไกต่าง ๆ ในสังคมเอาไว้ไม่ให้ประชาชนมีที่ระบาย องค์กรกลางจึงเป็นการเปิดช่องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

องค์กรกลาง ทำหน้าที่กระตุ้นให้พลเมืองดีแจ้งเหตุร้ายที่เกิดขึ้น การซื้อเสียงในขณะนี้คนในพื้นที่รู้ว่าใครซื้ออย่างไร แต่พูดไม่ได้ เพราะกลัวผิดกฎหมายหมิ่นประมาท การซื้อเสียงนั้นมีทั้งผ่านข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้งนี้ องค์กรกลางได้รับแจ้งทั้งที่มีหลักฐาน และไม่มีหลักฐานว่ามีการซื้อเสียงกันมาก โดยผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มมวลชน เช่น กลุ่มแม่บ้าน วัด สมาคม โดยวิธีซื้อด้วยเงินสดและให้ทรัพย์สินต่าง ๆ เช่น วิทยุมือถือ รถยนต์ และมีการจัดเลี้ยง พาไปเที่ยว และจัดงานบุญจนกลายเป็นธุรกิจระหว่างหัวหน้าคณะกับนักการเมืองและชาวบ้าน

องค์กรกลางในฟิลิปปินส์

องค์กรกลางของฟิลิปปินส์มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งไม่ต่างจากองค์กรกลางของไทย ทั้งนี้ฟิลิปปินส์มีองค์กรกลาง 2 แบบ คือ

แบบแรกเป็นองค์กรกลางซึ่งเป็นของทางการ มีอำนาจตามกฎหมาย เป็นองค์กรกลางของรัฐซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้ง เรียกว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือ Commission on Election (COMELEC)

ส่วนองค์กรกลางอีกแบบหนึ่งนั้นเป็นองค์กรกลางภาคเอกชน ซึ่งทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางสังเกตการเลือกตั้ง องค์กรกลางเอกชนนี้ถึงแม้จะไม่มีอำนาจตามกฎหมาย แต่มีพลังทางประชาคมตีสันับสนุน องค์กรประเภทนี้ได้แก่ National Citizens Movement for Free Election (NAMFREL) หรือที่เรียกชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า “แนมเฟรล” องค์กรที่ทำหน้าที่ทั้งในการรณรงค์ให้การศึกษาประชาธิปไตยแก่ประชาชนชาวฟิลิปปินส์ และในการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. 2527 ก็ได้มีบทบาทสำคัญในการสังเกตการณ์และการนับคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วย²⁶

ผลงานของแนมเฟรล

องค์กรกลางของฟิลิปปินส์มีชื่อว่า “ขบวนการพลเมืองแห่งชาติเพื่อการเลือกตั้งเสรี (The National Citizens Movement for Free Elections)” หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า “แนมเฟรล (Namfrel)” นั้น ได้รับการก่อตั้งโดยกลุ่มองค์กรเอกชนของฟิลิปปินส์ที่หลาย ๆ คนให้การสนับสนุน

ในช่วงการเลือกตั้งประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ในปี 2529 นั้น ผู้ที่เป็นประธานของแนมเฟรล คือ นายโฮเซ คอนเซ็ปชัน (Jose Concepcion)

ในปี 2527 แนมเฟรล ได้สร้างประวัติศาสตร์ให้แก่การเลือกตั้งของฟิลิปปินส์ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยสามารถรายงานผลการเลือกตั้งจากท้องถิ่นเข้าสู่ส่วนกลาง อันเป็นศูนย์ควบคุมการเลือกตั้งได้อย่างรวดเร็ว และเร็วกว่าองค์กรคู่แข่ง คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (Commission on Elections) ซึ่งมีชื่อย่อว่า “โคมีเล็ค (Comelec)”

ที่ต้องฉับไว เพราะระบบการนับคะแนนในฟิลิปปินส์จะใช้วิธีขนย้ายหีบลงบัตรเลือกตั้งไปนับกันที่ส่วนกลางอีกทีหนึ่ง โดยมีคณะกรรมการกลางของโคมีเล็คเป็นสักขีพยาน และการนับคะแนนที่ส่วนกลางนี้ถือว่าเป็นผลตัดสินขั้นสุดท้าย

26 วุฒิสถกดิ์ ลากเจริญทรัพย์ “องค์กรกลางในฟิลิปปินส์” หนังสือข่าวพิเศษ หน้า 38 - 39

การขนย้ายหีบบัตรเลือกตั้งเป็นที่มาของการโง่งการเลือกตั้งในฟิลิปปินส์ก่อนปี 2527 ในการโง่งด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา สับเปลี่ยนหีบบัตรบ้าง ใส่ไฟไฟเพิ่มเติมเข้าไปบ้าง เพคะแนนของคู่ต่อสู้ทั้งบ้าง ฯลฯ

ในปี 2527 แนมเพรลจึงใช้มาตรการรายงานผลการเลือกตั้งจากหน่วยเลือกตั้งอย่างฉับไวเข้าไปที่ส่วนกลางภายหลังจากที่มีการนับที่หน่วยเลือกตั้งเรียบร้อยแล้ว เพื่อป้องกันการแก้ไขคะแนนเสียงเลือกตั้งระหว่างที่หีบบัตรกำลังอยู่ในระหว่างการเดินทาง

วิธีในการรายงานใช้วิธีการโทรศัพท์เข้าไปที่ศูนย์แนมเพรลที่กรุงมะนิลา

ปรากฏว่า รายงานของแนมเพรลรวดเร็วกว่ารายงานของโคมีเล็ค

ส่วนการเลือกตั้งประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ ในปี 2529 แนมเพรลแสดงความน่าเชื่อถือในฐานะองค์กรกลางอีกครั้งหนึ่ง ด้วยปฏิบัติการที่คล้ายคลึงกับปี 2527

ในด้านการติดต่อสื่อสาร แนมเพรลได้อาศัยหน่วยงานโทรพิมพ์ของเอกชนสองหน่วยงานซึ่งมีสำนักสาขาทั่วประเทศ 600 แห่งเป็นข่ายการสื่อสารนอกเหนือจากข่ายการสื่อสารในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อป้องกันการลักลอบปลอมแปลงการรายงานผลการเลือกตั้ง

อาสาสมัครที่ใช้มีขบข่ายทั่วประเทศรวมแล้ว เกือบ ๑ ครั้งล้านคน

เหตุที่ต้องใช้คนมากมายขนาดนั้น เนื่องจากฟิลิปปินส์มีเขตการเลือกตั้งทั้งประเทศ 84,700 หน่วย

แม้ว่าจะใช้คนมากมายขนาดนั้น แนมเพรล ก็ส่งคนไปสังเกตการณ์การเลือกตั้งได้เพียงแค่ 85 % ของหน่วยการเลือกตั้งทั้งหมดเท่านั้น

แต่ที่น่าสังเกต คือ ในปี 2529 มีผู้ขึ้นทะเบียนมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในฟิลิปปินส์ 26.1 ล้านคน ฉะนั้น การที่แนมเพรลต้องใช้อาสาสมัครมากถึงครึ่งล้านคน นับได้ว่าเป็นอัตราส่วนของอาสาสมัครต่อจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงที่ค่อนข้างสูง

ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2529 "ปฏิบัติการฉับไว" ของแนมเพรล มีความเข้มข้นและดุเดือดมาก เพราะองค์กรคู่ต่อสู้ คือ โคมีเล็ค ในฐานะที่เป็นเครื่องมือของอดีตประธานาธิบดีมาร์กอสได้พัฒนากลยุทธ์ในการนับคะแนนของตนเองมากขึ้น

นอกจากแนมเพรลแล้ว ผู้ที่เข้าไปสังเกตการณ์การเลือกตั้งในฟิลิปปินส์ครั้งนั้นยังมีองค์กรอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น คณะผู้สังเกตการณ์การเลือกตั้งจากรัฐสภาของสหรัฐฯ คณะผู้สังเกตการณ์อิสระจากกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จากสหรัฐฯ ซึ่งไม่ไว้ใจว่ารัฐบาลสหรัฐฯ จะเป็นกลางอย่างแท้จริง และกองทัพผู้สื่อข่าวต่างประเทศจำนวนมาก

และผลก็เป็นไปตามที่คาดกันไว้ คือ ผลการเลือกตั้งที่เป็นทางการ กับผลการเลือกตั้งขององค์กรกลางแนมเพรลนั้นไม่ตรงกัน

องค์กรสังเกตการณ์การเลือกตั้ง (แนมเฟรล) ได้ถูกบรรจุลงในรัฐธรรมนูญของฟิลิปปินส์ตั้งแต่ได้รับเอกราชจากสหรัฐฯ ในฐานะ Citizen' s arms ที่คอมมิลิตจะต้องยอมรับให้ทำงานควบคู่กันไป การปฏิบัติงานครั้งแรกของแนมเฟรลเกิดขึ้นเมื่อครั้งเลือกตั้งประธานาธิบดีแม็กไซไซ ปี 2493 องค์กรต้องใช้เวลาในการสร้างเครือข่ายและแผนปฏิบัติงาน 4 ปี จึงจะปฏิบัติงานได้เป็นผลสำเร็จ ในครั้งต่อ ๆ มาทั้งคอมมิลิต และแนมเฟรล ทำงานร่วมกัน การเลือกตั้งประธานาธิบดี วุฒิสมาชิก ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี หัวหน้าหมู่บ้าน รวมทั้งตำแหน่งรองต่าง ๆ ด้วย การปฏิบัติงานในการเลือกตั้งแต่ละครั้งใช้เวลาเตรียมล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ปี ก่อนการเลือกตั้ง เพราะจะต้องรณรงค์ประชาชน อบรมอาสาสมัครสร้างเครือข่ายและทำแผนปฏิบัติการ

แม้องค์กรสังเกตการณ์การเลือกตั้ง (แนมเฟรล) ได้ถูกถอนออกไปจากรัฐธรรมนูญในสมัยมาร์กอส แต่ด้วยสำนึกแห่งประชาธิปไตยของประชาชน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีมานาน ทำให้แนมเฟรลสามารถรวมพลังประชาชนโค่นมาร์กอสลงได้ในปี พ.ศ. 2529 และแนมเฟรลก็กลับมาทำงานควบคู่กับคอมมิลิตอย่างถูกต้องตามกฎหมายเช่นเดิม ในสมัยประธานาธิบดี อากีโน โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้คอมมิลิต ยอมรับองค์กรของประชาชนในการสังเกตการณ์เลือกตั้ง แนมเฟรลได้ปฏิบัติงานสังเกตการณ์การเลือกตั้งอย่างแท้จริง เมื่อมีการเลือกตั้งวุฒิสมาชิก (24 คน) ผู้แทนราษฎร (200 คน) ในวันที่ 11 พ.ค. 2530 และการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี และผู้ว่าบางรังไก ในวันที่ 18 ม.ค. 2531 และจะปฏิบัติงานร่วมกับคอมมิลิตอีกในการเลือกตั้งทุกระดับ ในวันที่ 11 พ.ค. 2535 โดยมีอาสาสมัคร 500,000 คน

องค์กรกลางของไทยและองค์กรกลางของฟิลิปปินส์

เมื่อพิจารณาลักษณะการตั้งขึ้นและบทบาทขององค์กรกลางของไทยและองค์กรกลางของฟิลิปปินส์แล้ว จะเห็นได้ว่า

1. คอมมิลิต ซึ่งเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งของรัฐบาลฟิลิปปินส์ ทำหน้าที่เหมือนกระทรวงมหาดไทย และองค์กรกลางของไทย ส่วนแนมเฟรล เป็นกลุ่มองค์กรเอกชนของฟิลิปปินส์ที่มีเศรษฐกิจหลาย ๆ คนให้การสนับสนุน
2. มีการกำหนดเรื่ององค์กรสังเกตการณ์การเลือกตั้ง (แนมเฟรล) ไว้ในรัฐธรรมนูญของฟิลิปปินส์ ที่คอมมิลิตจะต้องยอมรับให้ทำงานควบคู่กัน ตั้งแต่ได้รับเอกราชจากสหรัฐ-

อเมริกาในปี 2489 ถึงแม้จะถูกถอนจากรัฐธรรมนูญในสมัยประธานาธิบดีมาร์กอส แต่ในสมัยประธานาธิบดี อาคีโน รัฐธรรมนูญก็ได้กำหนดให้คอมมิสชันเนอร์ของประชาชนในการสังเกตการณ์เลือกตั้งไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตราที่ 9 ตอนที่ 2 ข้อ 5 ในส่วนที่ว่าด้วยคอมมิสชัน

ส่วนองค์กรกลางของไทยเกิดขึ้นในรูปคณะกรรมการ โดยคำสั่งของนายกรัฐมนตรี ซึ่งองค์กรกลางของไทยเกิดขึ้นมาแล้ว 2 ครั้ง ครั้งแรก เพื่อดูแลการเลือกตั้ง วันที่ 22 มีนาคม 2535 และครั้งที่สองเพื่อดูแลการเลือกตั้ง วันที่ 13 กันยายน 2535 โดยคำสั่งของนายกรัฐมนตรี คนเดียวกันทั้ง 2 ครั้ง คือนายอานันท์ ปันยารชุน

3. อาสาสมัครของแอมเฟรลมีจำนวนมากถึง 500,000 คน เพื่อจะได้สังเกตการณ์ทุกหน่วยเลือกตั้งอย่างทั่วถึง และในการปฏิบัติงานในการเลือกตั้งแต่ละครั้งให้เวลาเตรียมล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ปี ก่อนการเลือกตั้ง เพราะจะต้องรณรงค์ประชาชนอบรมอาสาสมัคร สร้างเครือข่ายและทำแผนปฏิบัติการ

ส่วนองค์กรกลางของไทยมีอาสาสมัครในการดูแลการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 จำนวนเพียง 60,000 กว่าคน ซึ่งน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับฟิลิปปินส์ และเกิดขึ้นตามคำสั่งแต่งตั้งของนายกรัฐมนตรี ก่อนการเลือกตั้งเพียง 2 เดือน ดังนั้นจึงมีเวลาเตรียมตัวปฏิบัติงานน้อยมาก

4. การทำงานของแอมเฟรล มีมาตรการรายงานผลการเลือกตั้งจากหน่วยเลือกตั้งอย่างฉับไวเข้าไปส่วนกลาง ภายหลังจากที่มีการนับที่หน่วยเลือกตั้งเรียบร้อยแล้ว เพื่อป้องกันการแก้ไขคะแนนเสียงเลือกตั้งระหว่างที่หีบบัตรกำลังอยู่ในระหว่างการเดินทาง

ส่วนองค์กรกลางของไทยจะเน้นการรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง และรณรงค์เรื่องการสอดส่องดูแลเรื่องการซื้อเสียง ขายเสียง และการวางตัวไม่เป็นกลางของข้าราชการ ซึ่งเป็นผลทำให้ได้รับการต่อต้านจากผู้ที่ถูกองค์กรกลางจับตามอง

ข้อแตกต่างขององค์กรกลางของฟิลิปปินส์และองค์กรกลางของไทย ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าเหตุใดองค์กรกลางของฟิลิปปินส์จึงทำหน้าที่ได้ประสบความสำเร็จกว่าองค์กรกลางของไทย เช่นการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้แอมเฟรลทำงานควบคู่กับคอมมิสชัน ซึ่งการเป็นองค์กรถาวรทำให้มีเวลาเตรียมแผนงานสำหรับการเลือกตั้งแต่ละครั้งเป็นเวลานาน อีกทั้งการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจำนวนมากจากเอกชนทำให้มีงบประมาณสำหรับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มีเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัย และมีอาสาสมัครจำนวนมากถึง 500,000 คน ซึ่งทำให้องค์กรกลางของฟิลิปปินส์ได้เปรียบกว่าองค์กรกลางของไทยทั้งในเรื่องการยอมรับของกฎหมาย เรื่องงบประมาณ เรื่องเครื่องมือ เครื่องใช้ และเรื่องบุคลากร

อีกทั้งเมื่อเปรียบเทียบหน้าที่ความรับผิดชอบก็แตกต่างกัน องค์กรกลางของฟิลิปปินส์ จะทำหน้าที่เรื่องรายงานผลการเลือกตั้งจากหน่วยเลือกตั้งเข้าไปส่วนกลางภายหลังจากที่มีการนับ ที่หน่วยเลือกตั้งเรียบร้อยแล้ว เพื่อป้องกันการแก้ไขคะแนนเสียงเลือกตั้งระหว่างที่หีบบัตรกำลังอยู่ใน ระหว่างการเดินทาง ส่วนองค์กรกลางของไทยจะเน้นการรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สอดส่องดูแลเรื่องการซื้อเสียงขายเสียง การวางตัวไม่เป็นกลางของข้าราชการ และการใช้อิทธิพล ข่มขู่ในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่ประสบความสำเร็จได้ยาก เนื่องจาก ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประชาชนไทยยังสนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันน้อย และเรื่องการซื้อเสียง ขายเสียง ก็มักจะทำกันอย่างแนบเนียน ไม่มีหลักฐานที่จะจับทุจริตได้ ส่วนการวางตัว ไม่เป็น กลางของข้าราชการและการใช้อิทธิพล ก็มักจะได้รับการปฏิเสธและการต่อต้าน ตลอดจนเป็น คัดค้านจากผู้ถูกกล่าวหา

ทิศทางที่ควรจะเป็นองค์กรกลาง

องค์กรกลางจะต้องเป็นอิสระจากฝ่ายราชการ คือ กระทรวงมหาดไทยและ กองทัพและจากฝ่ายการเมือง คือพรรคการเมือง และข้าราชการการเมือง เพื่อให้สามารถ ตรวจสอบและถ่วงดุลกับฝ่ายต่าง ๆ เมื่อพบว่าการเลือกตั้งในท้องที่ใด ๆ ไม่ถูกต้อง

2. องค์กรกลางจะต้องสามารถแถลงผลการเลือกตั้งจากการตรวจนับคะแนนของ ตนเองได้แม้ว่าอาจจะไม่ตรงกับผลการตรวจนับของกระทรวงมหาดไทย 100 % ก็ตาม ซึ่งเป็น การตรวจสอบข้อต่อผลการเลือกตั้ง ซึ่งจะทำให้ผลการเลือกตั้งมีความถูกต้องและมีความ ชอบธรรมมากยิ่งขึ้น

3. โครงสร้างขององค์กรกลาง จะต้องมียุทธศาสตร์ตามหน่วยการปกครองตั้งแต่ ระดับชาติ จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่มีความทั่วถึงและ ประสานงานกันได้อย่างรวดเร็วไม่เกิดช่องว่างในระหว่างหน่วยการปกครองต่าง ๆ

4. บุคคลที่จะเข้าร่วมเป็นกรรมการในองค์กรควรจะมาจากรุ่นอาชีพอิสระที่ไม่มี ผลประโยชน์โดยตรงกับการเลือกตั้ง อาชีพเหล่านี้ ได้แก่ แพทย์ ทนายความ ผู้พิพากษา ครู และอาจารย์ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนนิสิตนักศึกษาตามสถาบันต่าง ๆ

5. อำนาจหน้าที่ขององค์กรกลางในระยะเริ่มทดลองใช้ครั้งแรกไม่จำเป็นต้องระบุ ไว้ในกฎหมายเลือกตั้ง แต่ให้นายกรัฐมนตรีสั่งการในลักษณะมติคณะรัฐมนตรี ให้ดำเนินการจัด ตั้งองค์กรดังกล่าวขึ้นเฉพาะกิจเป็นการชั่วคราวเพื่อทดลองใช้ และมีบทบาทหน้าที่หลักในการ ตรวจสอบ สอดส่อง ดูแลการเลือกตั้งและแถลงผลการนับคะแนนของตนเป็นสำคัญ

6. บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรกลางในการตรวจสอบและดูแลสอดส่อง การเลือกตั้งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในเรื่องงบประมาณและเครื่องมือกลไก ของรัฐในการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ และได้รับความร่วมมืออย่างดีจากสื่อมวลชน ทั้ง หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ในการเสนอข่าว การดำเนินงาน และให้คำแนะนำแก่องค์กรกลาง อย่างเที่ยงธรรมและเป็นกลางมากที่สุด

ปัญหาขององค์กรกลาง

1. มีระยะเวลาการเตรียมงานน้อยเนื่องจากองค์กรกลางเกิดขึ้นโดยคำสั่งแต่งตั้งของ นายกรัฐมนตรีก่อนการเลือกตั้งประมาณ 2 เดือนเท่านั้น ทำให้มีเวลาเตรียมงานน้อย จึงขาด การเตรียมการที่ดี ซึ่งงานขององค์กรกลางเป็นงานที่มีความสำคัญมาก ต้องใช้อาสาสมัคร จำนวนมาก ต้องมีกรรมการองค์กรกลางแต่ละจังหวัด แต่ละภาค เพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับ หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวง สาธารณสุข กว่าจะคัดเลือกอาสาสมัครเพื่อไปทำงานแต่ละพื้นที่ก็ใกล้จะถึงวันเลือกตั้งแล้ว ซึ่ง เป็นการซ้ำเกินไปที่จะคอยสอดส่องพฤติกรรมผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละเขต

2. การมีอำนาจและบทบาทที่จำกัด การที่องค์กรกลางเกิดขึ้นโดยคำสั่งของ นายกรัฐมนตรีไม่มีกฎหมายอื่นรองรับ ทำให้องค์กรกลางมีอำนาจและบทบาทที่จำกัด ไม่อาจจับ ผู้ทุจริตได้เพียงแต่แจ้งเหตุ และบันทึกข้อมูลส่งฟ้องศาล

3. อาสาสมัครไม่เป็นกลางอย่างแท้จริง การรับคนเป็นอาสาสมัครไม่ได้ตรวจสอบ อย่างละเอียดว่าแอบแฝงมาอยู่ในองค์กรกลางเพื่อประโยชน์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือแก่ผู้สมัครคนใด คนหนึ่งหรือไม่ เพราะบางครั้งอาจแอบแฝงเข้ามาเพื่อช่วยเหลือพรรคการเมืองบางพรรค และ เพื่อทำลายพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม

4. การกล่าวหาผู้อื่นโดยยังไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงให้แน่ชัด การที่องค์กรกลาง ออกข่าวว่าผู้สมัครบางพรรค หรือผู้สมัครบางคนมีพฤติกรรมใช้เงินซื้อเสียง หรือกล่าวหา ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในจังหวัดบางจังหวัดว่าไม่เป็นกลาง หรือใช้อิทธิพลให้เป็นคุณเป็นโทษต่อผู้ สมัครบางพรรคในจังหวัด ได้รับการโต้ตอบกลับว่าเป็นการใส่ร้ายป้ายสี ควรจะต้องมีการ สอบสวนให้พบความผิดชัดแจ้งเสียก่อนจึงค่อยแถลงและถ้าแถลงแล้วต้องดำเนินการตามหลักฐาน ที่ได้ ดังนั้นจึงทำให้ผู้เสียหายบางคนถึงกับประกาศจะฟ้องร้ององค์กรกลางก็มี

สรุปและเสนอแนะ

การเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 การซื้อขายเสียงคงลดน้อยลงกว่าการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว เพราะประชาชนได้รับบทเรียนจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ และมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานขององค์กรกลางมากขึ้น

อาสาสมัครที่ใช้สอดส่องดูแลการเลือกตั้งครั้งนี้จะใช้คนประมาณ 60,000 กว่าคนทั่วประเทศ โดยมีหัวหน้าอาสาสมัครอีก 3,000 คน อาสาสมัครจะรับคนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด

องค์กรกลางใหม่ได้พยายามปรับบทบาทของตัวเองจากบทเรียนการทำงานในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ที่ผ่านมา แทนที่จะทำหน้าที่ปราบปรามการทุจริตซื้อเสียง ซึ่งเป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย เพราะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลอยู่แล้วแต่องค์กรกลางใหม่จะพยายามส่งเสริมจิตสำนึกโดยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิให้มากที่สุด และสอดส่องดูแลการทำงานของเจ้าหน้าที่ว่าได้ทำหน้าที่อย่างดีแล้วหรือไม่ ตลอดจนทำหน้าที่สรรหาอาสาสมัครเข้าไปอยู่ในหน่วยเลือกตั้ง โดยมียุทธวิธีในการเป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแลผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และให้อาสาสมัครทำหน้าที่ตรวจนับคะแนนของแต่ละพรรค แล้วรายงานให้องค์กรกลางทราบ

ดังนั้นหากจะประเมินความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการทำหน้าที่ขององค์กรกลางในการดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นไปโดยสุจริตยุติธรรมแล้ว ก็ถือว่าเป็นความสำเร็จในระดับหนึ่งที่กระตุ้นให้ประชาชนสนใจที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น และการที่องค์กรกลางลงไปทำงานในพื้นที่ ทำให้การซื้อเสียงบางแห่งลดลงบ้าง บางแห่งยังมีการซื้อเสียงกันอยู่ โดยวิธีการที่แนบเนียนขึ้น และมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้ราคาซื้อขายเสียงสูงขึ้นกว่าเดิม

บรรยากาศความร่วมมือระหว่างองค์กรกลางและกระทรวงมหาดไทยในครั้งนี้สามารถทำงานร่วมกันสะดวกขึ้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพูดถึงบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องวางตัวเป็นกลาง และมีความรับผิดชอบมากขึ้น

บรรดาผู้นำกองทัพที่ได้รับตำแหน่งใหม่ได้แถลงถึงนโยบายการวางตัวเป็นกลางของทหารและบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย

เกี่ยวกับปัญหาของประชาชน โดยเฉพาะในชนบทห่างไกล ในเรื่องการเลือกตั้งยังไม่ชัดเจนว่าเลือก ส.ส.ไปทำไม เลือกตั้งแล้วได้อะไร และยังไม่รู้ว่า ใครจะเหมาะสมเป็นตัวแทนของตนไปทำหน้าที่ในสภา เมื่อประชาชนไม่รู้ว่า จะเลือกใคร ก็เลือกเอาคนที่เสนอผลประโยชน์ให้

การจับการโงงเลือกตั้งเป็นเรื่องยากมาก เนื่องจากการซื้อเสียงไม่ใช่แค่การซื้อก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง เพราะในข้อเท็จจริงแล้วการซื้อเสียงเลือกตั้ง มีการซื้อกันล่วงหน้าเป็นปี ไม่ใช่มาซื้อกันข้างถนนหรือข้างคูหาเลือกตั้งให้คนจับได้ง่าย ๆ

รัฐบาลควรสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับประชาชน โดยมีการใช้สื่อของรัฐ และโทรทัศน์ชี้ให้เห็นโทษของการซื้อเสียงว่าท้ายที่สุดประชาชนจะไม่ได้อะไรเลย จะยังยากจนเหมือนเดิม ถ้าประชาชนได้รัฐบาลที่ซื้อเสียงเข้ามา จะต้องเข้ามาถอนทุนกอบโกยผลประโยชน์ของประเทศชาติอย่างแน่นอน

แต่ทั้งนี้โดยภาพรวมแล้วองค์กรกลางทำให้การเลือกตั้งตื่นตัวสูงขึ้นเจ้าหน้าที่ของรัฐระมัดระวังไม่กล้าทุจริต และมีการดำเนินการส่งเรื่องเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องฟ้องร้องผู้ทุจริต

ดังนั้นควรจะให้องค์กรกลางดำเนินงานต่อเนื่องในรูปแบบอิสระที่รัฐบาลสนับสนุน ทั้งนโยบาย แนวคิด วิธีทำงาน อำนาจทางกฎหมาย และงบประมาณ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยมากขึ้น และให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น

สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ ภายหลังจากการเลือกตั้ง วันที่ 13 กันยายน 2535 แล้วองค์กรกลางคงจะต้องสิ้นสุดลง และหากมีการเลือกตั้งครั้งต่อไป องค์กรกลางจะเกิดขึ้นในลักษณะเช่นใดในเมื่อไม่มีกฎหมายรองรับ หากนายกรัฐมนตรึคนต่อไปไม่แต่งตั้งองค์กรกลางแล้วองค์กรกลางก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้นเมื่อมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่แล้ว ควรจะได้พิจารณาอย่างจริงจังว่าการมีองค์กรกลางนั้นทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตยุติธรรมมากขึ้นหรือไม่ และควรกำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายเลือกตั้ง หรือมีกฎหมายใดรองรับเพื่อให้เป็นองค์กรถาวร ไม่ใช่องค์กรเฉพาะกิจเช่นที่เป็นอยู่หรือไม่

ภาคผนวก
แนะนำองค์กรกลางการเลือกตั้ง

ฝ่ายผลิตเอกสารรัฐสภา

Legislative Institutional Repository of Thailand

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ 139/2535

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้ง

เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2535 และเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริต ยุติธรรม และถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมายยิ่งขึ้น

นายกรัฐมนตรีโดยมติคณะรัฐมนตรี อาศัยอำนาจตามมาตรา 11 (6) และ (9) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ให้มีคณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้งประกอบด้วย

(1) นางสาวศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์	ที่ปรึกษา
(2) นายศิริพงษ์ ศรีพิพัฒน์	ที่ปรึกษา
(3) นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานกรรมการ
(4) พลเอก สายหยุด เกิดผล	รองประธานกรรมการ
(5) คุณหญิงอัมพร มีสุข	รองประธานกรรมการ
(6) นายลัก กอแสงเรือง	รองประธานกรรมการ
(7) อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
หรือผู้แทน	กรรมการ

LI RT

(8) อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา
หรือผู้แทน	กรรมการ
(9) อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร
หรือผู้แทน	กรรมการ
(10) นายเกษม สรศักดิ์เกษม	กรรมการ
(11) นายจีระ หงส์ลดารมภ์	กรรมการ
(12) นายชัยรัตน์ คำนาวณ	กรรมการ
(13) นายชัยสิริ สมุทวณิช	กรรมการ
(14) นายไชยยันต์ รัชชกุล	กรรมการ
(15) นายเทอด เจริญวัฒนา	กรรมการ
(16) นายบรรณิณี เศรษฐบุตร	กรรมการ
(17) นายบุญเทียน คำชู	กรรมการ
(18) นายปัญญา ยวนแหล	กรรมการ
(19) นางเรวดี ประเสริฐเจริญสุข	กรรมการ
(20) นางสาววารีย์ หะวานนท์	กรรมการ
(21) นายวิชัย ไชควิวัฒน์	กรรมการ
(22) นางวิมลศิริ ชำนาญเวช	กรรมการ
(23) นางศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล	กรรมการ
(24) นายสกุล สือทรงธรรม	กรรมการ
(25) นายสงวน นิตยารัมภ์พงศ์	กรรมการ
(26) นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์	กรรมการ
(27) นายสมเจตน์ วัฒนาวรร	กรรมการ
(28) นายสมชัย ศรีสุทธิยากร	กรรมการ
(29) นายสมบัติ จันทรวงศ์	กรรมการ
(30) นายสมบัติ นพรัก	กรรมการ
(31) นายสมพงษ์ พัดปุย	กรรมการ
(32) นายสมยศ เชื้อไทย	กรรมการ

(33) นายสอรัฐ มากบุญ	กรรมการ
(34) นายสุขุม นวลสกุล	กรรมการ
(35) นายสุจิต บุญบงการ	กรรมการ
(36) นายสุริชัย หวันแก้ว	กรรมการ
(37) นายอัมมาร สยามวาลา	กรรมการ
(38) นายอำนาจ สอนอิมสาตร์	กรรมการ
(39) นายอาชวี เตาลานนท์	กรรมการ
(40) ผู้แทนสมาคมนักการทูตไทย	กรรมการ
(41) นายโคทม อารียา	กรรมการและเลขานุการ
(42) นางสาวมาลี พงษ์พงศาวลี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(43) นางสาวสุจิตรา สุดเดี่ยวไกร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(44) นางสาวลัดดาวัลย์ ดันติวิทยพิทักษ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ 2. ให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรักและหวงแหนในสิทธิเสรีภาพและตระหนักถึงหน้าที่ของพลเมือง ให้ความสำคัญต่อการพิทักษ์ปกป้องระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งและการสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง

(2) ส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีวิจาร์ณญาณในการเลือกบุคคลที่มีความสามารถ และมีคุณธรรม

(3) ส่งเสริมให้ประชาชนติดตามและสอดส่องดูแลกระบวนการเลือกตั้งทั่วไปซึ่งจะมีขึ้นในวันที่ 13 กันยายน 2535 ให้เป็นไปโดยสุจริต ยุติธรรม และถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมาย โดยร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(4) รับคำแจ้งเหตุของประชาชน พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือบุคคลใด ๆ กระทำการอันเป็นการขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น และพิจารณาส่งมอบข้อเท็จจริงให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ

(5) เสนอรายชื่อผู้สังเกตการณ์เลือกตั้ง เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ นายอำเภอแต่งตั้งให้เข้าสังเกตการณ์ในหน่วยเลือกตั้ง เพื่อสอดส่องดูแลการใช้สิทธิเลือกตั้งและ กระบวนการทำงาน

(6) ศึกษาและเสนอแนะมาตรการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขหรือปรับปรุงวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและ ยุติธรรม โดยเฉพาะสำหรับการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในวันที่ 13 กันยายน 2535

(7) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือ บุคคลเพื่อช่วยดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามอำนาจและหน้าที่

(8) จัดสรรงบประมาณ และอนุมัติระเบียบการเงินและระเบียบการ ปฏิบัติงานต่าง ๆ

(9) ทำรายงานและสรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขสำหรับการเลือกตั้งในคราวต่อ ๆ ไปต่อ คณะรัฐมนตรี ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง และเมื่อเสนอรายงานต่อคณะรัฐมนตรีแล้วอาจ เผยแพร่รายงานนั้นให้ประชาชนทราบบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

ข้อ 3 ในการดำเนินการตามข้อ 2 (1) (2) (3) (4) (5) และ (6) คณะกรรมการจะ ดำเนินการเอง หรือมอบหมายให้คณะกรรมการดำเนินงาน คณะอนุกรรมการ คณะทำงานหรือ บุคคลใดตามข้อ 2 (7) ดำเนินการแทนภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการก็ได้

ข้อ 4 บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามข้อ 2 (5) และ (7) ต้องไม่เป็นสมาชิกพรรค การเมืองหรือฝักใฝ่พรรคการเมือง หรือเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ในการดำเนินการเลือกตั้ง โดยตรงอยู่แล้ว

ข้อ 5 ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความ ร่วมมือและสนับสนุนแก่คณะกรรมการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ในการดำเนินการตามข้อ 2 (1) (2) และ (3)

ข้อ 6 ในการดำเนินการตามข้อ 2 (3) (4) และ (5) ถ้าคณะกรรมการเห็นว่า มีกรณี การกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมการ หรือผู้ที่คณะกรรมการมอบหมายแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานครสำหรับ กรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณีที่ปรากฏมูลความผิดได้ทราบและรายงานให้นายกรัฐมนตรีทราบ

ถ้ากรณีเป็นการกระทำของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานครให้รายงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและนายกรัฐมนตรี

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานครซึ่งได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ดำเนินการตามมาตรา 15 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 หรือในกรณีมีมูลความผิดทางอาญาไม่ว่าจะเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือบุคคลใดให้ดำเนินการให้มีการกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบ ทั้งนี้ ภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานคร ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นว่ากรณีมีมูล ก็ให้ดำเนินการให้มีการย้ายออกจากพื้นที่ และให้มีการสอบสวนทางวินัยและ/หรือกล่าวโทษทางอาญา

ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานครผู้ใด ไม่ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนด ตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการรายงานให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ทราบ เพื่อดำเนินการทางวินัยหรือทางการปกครองกับผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดกรุงเทพมหานครผู้นั้น และดำเนินการให้มีการกล่าวโทษหรือดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามวรรคสองต่อไป

ผู้บังคับบัญชา ผู้ควบคุมหรือผู้กำกับดูแลของบุคคลที่ถูกดำเนินการตามวรรคสอง ต้องดำเนินการทางปกครองหรือทางวินัยกับบุคคลนั้น และรายงานผลการดำเนินการให้ผู้ว่าราชการจังหวัด คณะกรรมการ และนายกรัฐมนตรีทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานคร

ข้อ 7 ในกรณีที่คณะกรรมการพบว่ามีการทำผิดกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและไม่อาจดำเนินการตามข้อ 5 ได้แล้วเสร็จก่อนวันเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายรวบรวมพยานหลักฐาน (หากมี) พร้อมทั้งสรุปข้อเท็จจริงเบื้องต้นเท่าที่จะทำได้ และส่งมอบสำนวนให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานครที่มูลกรณีเกิดขึ้น และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานครดำเนินการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น และถ้ากรณีมีมูลให้ดำเนินการให้มีการกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนภายในเจ็ดวัน นับแต่ได้รับมอบสำนวน ในกรณีที่มีพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งดำเนินการฟ้องร้อง

คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งไม่ว่าก่อนหรือภายหลังจากวันเลือกตั้ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ ปลัดกรุงเทพมหานครแจ้งข้อเท็จจริงตามที่สอบสวนได้ให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ห้องคตินั้นทราบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินคดี

ข้อ 8 ให้อธิบดีกรมตำรวจสั่งการให้พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแจ้งการกล่าวโทษ ดำเนินการสอบสวนและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ภายในเวลาที่กำหนดไว้ ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พนักงานสอบสวนผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว ให้อธิบดีกรมตำรวจสั่งให้มีการลงโทษทางวินัยโดยเร็วและเคร่งครัด และเพื่อประโยชน์ในการเร่งรัดการดำเนินการดังกล่าว ให้อธิบดีกรมตำรวจแต่งตั้งคณะพนักงานสอบสวนเฉพาะกิจเพื่อส่งไปช่วยพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ตามควรแก่กรณี

ข้อ 9 ให้ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์การของรัฐหรือของ หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความร่วมมือต่อคณะกรรมการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายซึ่ง ปฏิบัติงานตามคำสั่งนี้ และให้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารหลักฐานตามที่คณะกรรมการหรือ ผู้ที่ได้รับมอบหมายร้องขอ เว้นแต่เป็นข้อเท็จจริงหรือเอกสารหลักฐานที่รัฐมนตรีเจ้าสังกัด เห็นว่าเป็นความลับหรือไม่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์การของรัฐ หรือของหน่วยงาน ปกครองส่วนท้องถิ่นผู้ใดไม่ให้ความร่วมมือโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการรายงานให้ นายกรัฐมนตรีทราบเพื่อดำเนินการทางวินัยหรือทางปกครองต่อไป

ข้อ 10 ภายใต้ระเบียบการเงินที่คณะกรรมการกำหนดตามข้อ 2 (8) ในการปฏิบัติ หน้าที่ของคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงานและบุคคล ซึ่งได้รับ แต่งตั้งให้ช่วยดำเนินการตามข้อ 2 (7) ได้รับค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่า ค่าที่พัก และค่าพาหนะเดินทาง โดยอนุโลมตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ โดยให้ถือว่ากรรมการ มีฐานะเทียบเท่าอธิบดี อนุกรรมการและคณะทำงานเทียบเท่าข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ 8 และบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ช่วยดำเนินการเทียบเท่าข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ 5

ให้คณะกรรมการหรือผู้ที่คณะกรรมการมอบหมาย ซึ่งประสบภัยจากการปฏิบัติงาน ได้รับ ความคุ้มครองตามความในพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือ ราชการ การปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. 2497

ข้อ 11 ให้สำนักงบประมาณจัดสรรเงินงบประมาณ จากเงินงบกลางตามจำนวน

เงินที่นายกรัฐมนตรีกำหนดเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของคณะกรรมการตามคำสั่งนี้
 คณะกรรมการจะต้องจัดให้มีระบบการเงิน การบัญชี ตามมาตรฐานทั่วไป จัดให้มีการตรวจสอบบัญชีโดยผู้ตรวจสอบบัญชีที่ได้รับอนุญาต และส่งรายงานการเงินและการตรวจสอบบัญชีให้นายกรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง

ข้อ 12 คณะกรรมการจะมีสำนักงานส่วนกลางในกรุงเทพมหานคร และอาจจัดให้มีสำนักงานในระดับภูมิภาค จังหวัดและอำเภอตามความเหมาะสม ในการดำเนินงาน คณะกรรมการอาจขอความร่วมมือในด้านสถานที่ เครื่องใช้สำนักงาน และเจ้าหน้าที่ธุรการจาก สำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี ส่วราชการและรัฐวิสาหกิจ ตามความจำเป็น

ข้อ 13 ให้ถือว่าข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานองค์การของรัฐ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งนี้ เป็นการมาปฏิบัติราชการ หรือปฏิบัติงานในหน้าที่ และเมื่อพ้นจากหน้าที่ตามข้อ 2 แล้วให้เดินทางกลับต้นสังกัดภายใน สามวัน ยกเว้นกรณีที่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ข้อ 14 เมื่อคณะกรรมการได้จัดทำรายงานตามข้อ 2 (9) และรายงานการเงินและการตรวจสอบบัญชีตามข้อ 11 เสร็จแล้วให้คณะกรรมการเป็นอันพ้นจากหน้าที่

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2535

นายอานันท์ ปันยารชุน
 (นายอานันท์ ปันยารชุน)
 นายกรัฐมนตรี

แนะนำองค์กรกลางการเลือกตั้ง

คณะกรรมการองค์กรกลางการเลือกตั้ง (Poll Watch) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2535 โดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 139/2535 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเพื่อสอดส่องดูแลให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

องค์กรกลางการเลือกตั้งมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรักและหวงแหนในสิทธิเสรีภาพและตระหนักถึงหน้าที่ของพลเมือง ให้ความสำคัญต่อการพิทักษ์ปกป้องระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งและการสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง
2. ส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีวิจารณ์ญาณในการเลือกบุคคลที่มีความสามารถและมีคุณธรรม
3. ส่งเสริมให้ประชาชนติดตามและสอดส่องดูแลกระบวนการเลือกตั้งทั่วไปซึ่งจะมีขึ้นในวันที่ 13 กันยายน 2535 ให้เป็นไปโดยสุจริตยุติธรรม และถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมายโดยร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
4. รับคำแจ้งเหตุของประชาชน พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือบุคคลใด ๆ กระทำการอันเป็นการขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น และพิจารณาส่งมอบข้อเท็จจริงให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ
5. เสนอรายชื่อผู้สังเกตการณ์เลือกตั้ง เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอแต่งตั้งให้เข้าสังเกตการณ์ในหน่วยเลือกตั้งเพื่อสอดส่องดูแลการใช้สิทธิเลือกตั้งและกระบวนการทำงาน
6. ศึกษาและเสนอแนะมาตรการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขหรือปรับปรุงวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม โดยเฉพาะสำหรับการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในวันที่ 13 กันยายน 2535
7. ทำรายงานและสรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขสำหรับการเลือกตั้งในคราวต่อ ๆ ไปต่อคณะรัฐมนตรีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง และเผยแพร่รายงานนั้นให้ประชาชนทราบ

การจัดรูปองค์กร

1. คณะกรรมการองค์กรกลางการเลือกตั้งจำนวน 44 คน
2. คณะกรรมการดำเนินงานจำนวน 14 คน ทำหน้าที่บริหารงานและตัดสินใจในเรื่องที่คณะกรรมการมอบหมาย
3. องค์กรกลางการเลือกตั้งมีการแบ่งงานเป็นส่วนสนับสนุนซึ่งเป็นงานส่วนกลางและส่วนปฏิบัติการ ซึ่งเป็นงานระดับจังหวัด และอำเภอ
4. ส่วนสนับสนุนแบ่งเป็น ฝ่ายรณรงค์และเผยแพร่ซึ่งมีนายชัยสิริ สมุทวณิช เป็นประธานฝ่ายสอดส่องดูแลการเลือกตั้งซึ่งมีนายบรรณิณี เศรษฐบุตร เป็นประธาน ฝ่ายวางแผนและประสานงาน ซึ่งมีนายโคทม อาริยา เป็นประธาน และศูนย์ข้อมูล ซึ่งมีนายอัมมาร สยามวาลา เป็นประธาน งานของแต่ละฝ่ายอยู่ในความรับผิดชอบของอนุกรรมการฝ่าย โดยอาจจัดให้มีคณะทำงานตามความจำเป็น
5. มีการรวมกลุ่มจังหวัดเป็น 11 ภาค ดังนี้

(1) ภาคกลาง (ภาค 1)	กรุงเทพฯ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง สระบุรี
ประธาน :	นายสมยศ เชื้อไทย
สำนักงาน :	บ้านมนังคศิลา 514 ถ.หลานหลวง กทม. 10300 โทร. 2805376
(2) ภาคตะวันออก (ภาค 2)	ชลบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง ตราด จันทบุรี
ประธาน :	นายสุเมธ เคียววิศเรศ
สำนักงาน :	อาคารกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131 โทร. (038) 382130 โทรสาร (038) 382130
(3) ภาคอีสาน 1	นครราชสีมา สุรินทร์ ชัยภูมิ บุรีรัมย์
ประธาน :	นายปรีชา อุตระกุล
สำนักงาน :	วิทยาลัยครู อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000 โทร.(044) 256545, 244739
(4) ภาคอีสาน 2	อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร มุกดาหาร
ประธาน :	นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ
สำนักงาน :	ศาลาประชาคม อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000 โทร.(045) 242131

- (5) ภาคอีสาน 3
 ภูษาน : สกลนคร อุตรธานี หนองคาย นครพนม
 สำนักงาน : นายจ๋านง วงษ์ชาชม
 ห้องประชุม อาคารหอสมุด วิทยาลัยครูสกลนคร อ.เมือง
 จ.สกลนคร 47000 โทร. (042) 711274, โทรสาร (042)
 713063
- (6) ภาคอีสาน 4
 ภูษาน : ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ เลย
 สำนักงาน : นายเทอด เจริญวัฒนา
 สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น อ.เมือง
 จ.ขอนแก่น 40002 โทร. (043) 237318, 238383 โทรสาร
 (043) 244418
- (7) ภาคเหนือตอนบน (ภาค 5) เชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย น่าน ลำพูน แพร่
 พะเยา
 ภูษาน : นายชวลิต พุทธิวงษ์
 สำนักงาน : สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อ.เมือง
 จ.เชียงใหม่ 50002 โทร. (053) 221699 ต่อ 3988, 217101
 โทรสาร (053) 217102
- (8) ภาคเหนือตอนล่าง (ภาค 6) พิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ ตาก กำแพงเพชร พิจิตร
 เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ อุทัยธานี
 ภูษาน : นายสมบัติ นพรัก
 สำนักงาน : ดึกคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ถ.สนามบิน
 ต.ไนเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000 โทร. (055) 259195
 โทรสาร (055) 259195
- (9) ภาคตะวันตก (ภาค 7) นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบ-
 คีรีขันธุ์ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม
 ภูษาน : นายช๋านี สุนทราคม
 สำนักงาน : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
 นครปฐม 73000 โทร. (034) 255090 ต่อ 103 โทรสาร (034)
 255099

- (10) ภาคใต้ตอนบน (ภาค 8) สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ชุมพร ระนอง กระบี่ พังงา ภูเก็ต
 ประธาน : นายสอรัฐ มากบุญ
 สำนักงาน : ศาลาประชาคม ถ.ตลาดใหม่ อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 84000
 โทร. (077) 281540 โทรสาร (077) 281541
- (11) ภาคใต้ตอนล่าง (ภาค 9) สงขลา ตรัง พัทลุง สตูล ปัตตานี ยะลา นราธิวาส
 ประธาน : นายปัญญา ยวนแหล
 สำนักงาน : สำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000
 โทร. (073) 331302 โทรสาร (073) 331302

6. คณะอนุกรรมการภาค ทำหน้าที่ประสานงาน ให้ความสนับสนุน ช่วยแก้ไขปัญหาและติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรกลางจังหวัด

7. ส่วนปฏิบัติการอยู่ในความรับผิดชอบของคณะอนุกรรมการองค์กรกลางจังหวัด งานในระดับจังหวัดแบ่งเป็นงานรณรงค์เผยแพร่ งานสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง และงานองค์กรกลางอำเภอโดยมีคณะทำงานเป็นผู้รับผิดชอบงานแต่ละด้าน

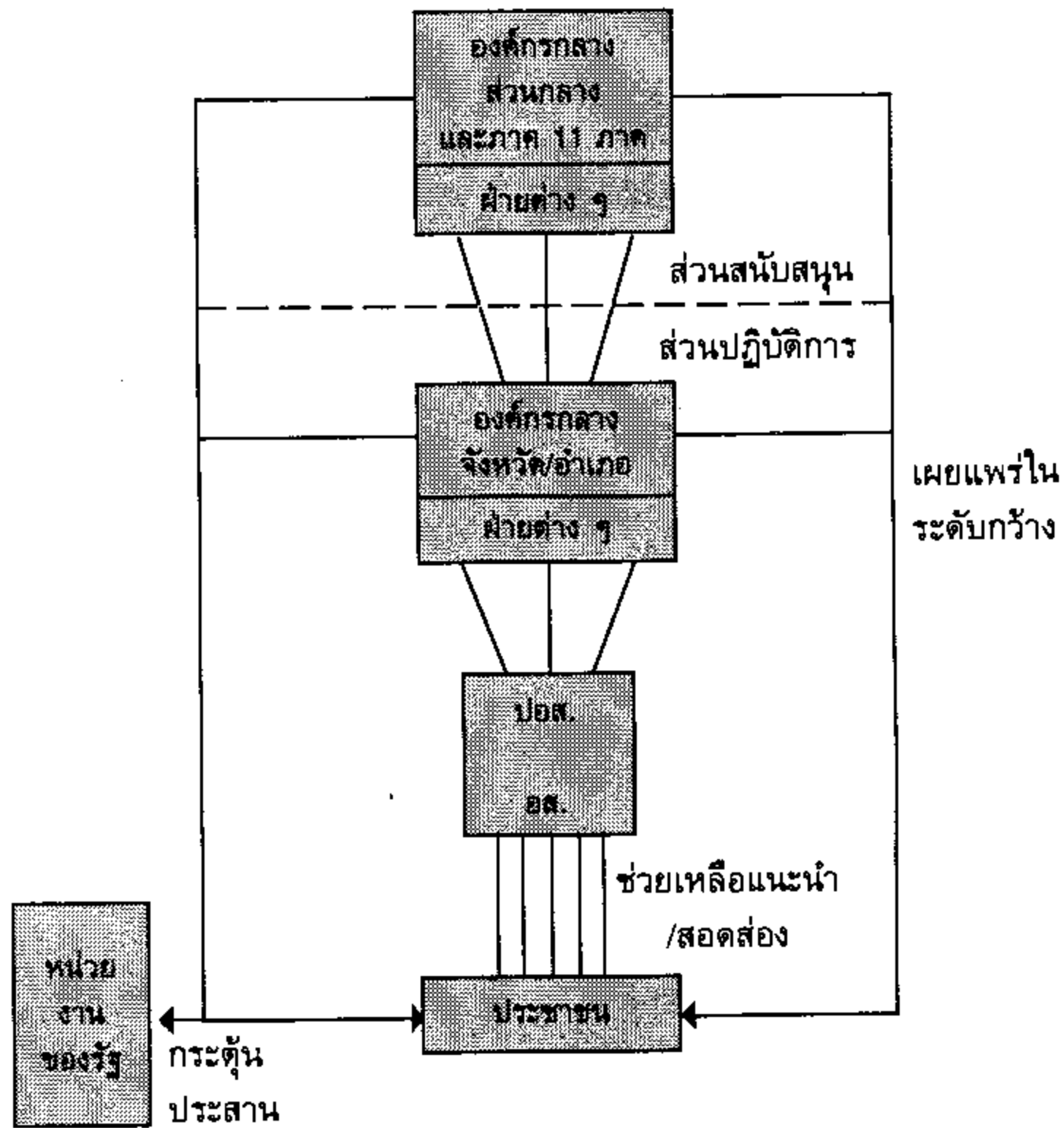
8. งานในระดับจังหวัดยังแบ่งออกเป็นงานสำนักงานและงานการเงินการบัญชี

9. ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรกลางประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เต็มเวลาในสำนักงานกลาง และสำนักงานจังหวัด ผู้ประสานงานอาสาสมัคร (ปอส.) และ อาสาสมัคร (อสก.)

10. ผู้ประสานงานอาสาสมัคร ได้แก่ ผู้มีความรู้ทางนิติศาสตร์ประมาณ 800 คน และผู้ประกอบอาชีพอื่นประมาณ 2,200 คน รวม 3,000 คน ทำหน้าที่รับแจ้งเหตุ สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง ให้คำปรึกษาแนะนำแก่อาสาสมัครและช่วยงานรณรงค์เผยแพร่ โดยมีระยะเวลาการปฏิบัติงานประมาณ 4-5 อาทิตย์ก่อนวันเลือกตั้ง

11. อาสาสมัครได้แก่บุคคลผู้มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และไม่สังกัดหรือผูกฝัพรรคการเมือง จำนวนประมาณ 60,000 คน ทำหน้าที่สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง ให้คำแนะนำในการตรวจบัญชีรายชื่อแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ช่วยงานรณรงค์เผยแพร่ โดยมีระยะเวลาการปฏิบัติงานประมาณ 3-4 อาทิตย์ก่อนวันเลือกตั้ง นอกจากนี้อาสาสมัครจะขออนุญาตนายอำเภอเข้าไปสังเกตการณ์ในที่เลือกตั้งในวันเลือกตั้งด้วย

สิทธิและหน้าที่

1. บุคคลย่อมมีสิทธิทางการเมือง
2. บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
3. ผู้มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์มีสิทธิเลือกตั้ง
4. ผู้เลือกตั้งมีหน้าที่ตรวจบัญชีรายชื่อที่หน่วยเลือกตั้ง และมีสิทธิยื่นคำร้องทั่วทั้งก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 7 วัน
5. ผู้เลือกตั้งควร คิดเอง เลือกเอง
6. ประชาชนควรช่วยกันสอดส่องดูแลให้การเลือกตั้งสุจริต ยุติธรรม

ที่มา : องค์การกลางการเลือกตั้ง

LI RT

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ.เอ็น.ที. ป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ โทร.๒๒๖๑๒๔๓-๔

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ที่ปรึกษา

นายไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล นายพินิต อารยะศิริ นายมนตรี คัมภาวรัตน์

บรรณาธิการ

นางพรพิมล กิรคุณโกวิท

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวอรินญา กิรติหงษ์ไพบูลย์

ผู้จัดการ

นางเพียงฤทัย โชติศักดิ์

เหรียญกษาปณ์

นางกอบแก้ว แสงทอง

กองบรรณาธิการ

นายสรรเสริญ สืบสหากร
นางสาววรรณิ์ เกตุนุติ
นางอุมาสิริ สอาดเยี่ยม
นายไพโรจน์ โพธิ์ไสย
นายสานิตย์ โลหะชาละ

นางสาวรัชณี อังตระกูล
นางสุภาวรัตน์ วสะภาภย์
นายบุญเรือง บุรภักดิ์
นายวีระพันธ์ มุขสมบัติ
นายอักรเมศวร์ ทองนวล

นายพิเชษฐ์ กิตติสิน
นายไพบูรณ์ วราหะไพฑูรย์
นายจรุญ พันธุ์เป็รื่อง
นายสมบัติ ทวีศิลป์
นางกาญจมาศ วราหะไพฑูรย์

ฝ่ายศิลปกรรม

นายวัลลภ หมุ่มพัยรัตน์ นางจุรีพร ไชยจรัส

ฝ่ายธุรการ

นางกัญญา จีนฟู้ง นางถ้ำไพ กั้นเกษมแก้ว นางสาวสายฝน จันทร์เล็ก

LIERT